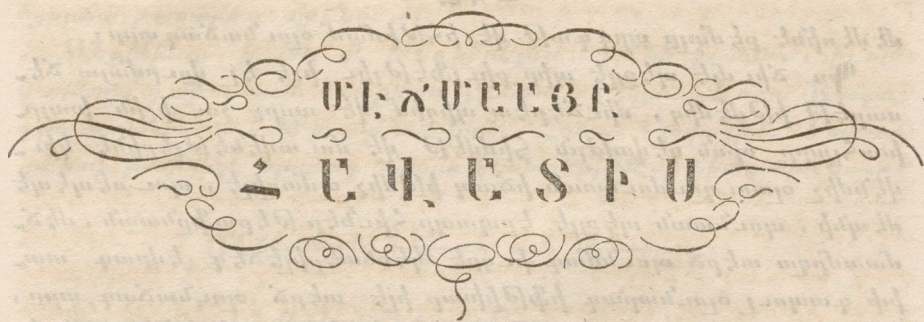

ՍԵՆԵ 2. (4 8 5 3) ՃԻԼՏ 14.
ՔԵԱՆՈՒՆԻ ԵՎԱԷԼ 1. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1.

Ի Լ Ա Ն

ԻՇՊՈՒ ՕՆ տէօրօիւնճիւ Մէճմասմըըն թապ ու նէշը օլունմասըյիլէ պու սէնէլը թահիւտիմիդ խիթամ պուլուր օլմաղ իլէ, սէնէի ճէտիտէ կիրմէզտէն էվիլէլճէ պաղը միւթալաամըզ պէր վէճճը աթի պէյան օլունուր:

Պաղը մէրթէպէ մասրաֆ վէ զահմէթէ թէհամիլիլ իտէրէք, մէճմաս նէշը իթմէմիզտէն, ասըլ մէրամ վէ մադսէտ միլլէթի միզտէն լիսանը էրմէնիյէ վէ էֆրէնճէ աշնա օլմայան զէվաթը, հավատիսաթը ճիհանէ վաֆրգ իտէրէք, տիւնեանըն շու մէրթէպէ վէ հէր նէվի վուգուաթը պօլ վադթընտա տիւնեայա կէլիպ եաշամագտա օլան զէվաթըն, էթրաֆիլ էքնաֆտէ զուհուրա կէլէն նէվ պէ նէվ ահվալը աճայիպէյէ վադրֆ օլմագտան մահրոււմ օլմամալէրի նիյէթը խայրիէսինտէն իպաքէթ իտի: Մէճմասմըըն այտա պիր չըգմասը, վէ հասպ էլ մէշղուլիէլայրգը վէճճ իլէ տըգգաթ օլունմամասը իլէ պու մէրամ վէ մագսէտիմիզին մաթլուպիմիզ իւղրէ հասըլ օլմասարըլ պիղլէրէ տաթի մալիւմ իսէտէ նիյէթիմիզ եինէ օլ վէճճ իլէ խալիսէթ իւղրէ պագի օլմաղլէ, ինչալահու թաալա սէնէի ճէտիտաէ սէնէի աթիգին գուսուր վէ նօգսանլէրինին թէճէտաիւտ իթ

մէ մէսինէ քէ մալը տըգ գաթ վէ իհթիմամ օլունաճադ տըր :

Պու ճիւմլէ պէ օլէ պիր քիւլֆէթիւ իշէ էլ վըւրմայա ճէ սարէթ իթմէմիւ , միւճէրէտ պիղիմ վէ աորւ շու իշին խայր խաշլարը օլան զէվաթըն հիմմէթ վէ մոււվէնէթլէրինէ կիւ վէնմիշ օլտուղու մուղտան իճապ իթմիշ օլմուլիլէ , պու սէպէպէ մէպնի , պունտան պէ օլէ էրպասը հիւնէր թէրաֆընտան , մէճ մասմըզա տէրճ օլունմագ իւղըէ կէօնտէրիլէճէգ էվրագ տա իսի գապուլ օլունարագ իֆթիսար իլէ տէրճ օլունաճադ տըր , շու գատաք քի , ուսուլու տին իւ տէվէթէ , վէ ախլագ վէ է տէպ իւ թէրպիլէյէ եագընտան վէ ուզագտան տօգունան վէ մուղայիր կէլէն մուպահատաթ գաթիա գապուլ օլունմայրու , մէճ մասմըզն սահիֆէլէրինտէ պու միսիլ իւ միւճատէլաթէ մա հալ թախսիս օլունամայաճագ տըր : Պաշգա տըր պունլարա տայիր պիր վուգուաթը խասէր վէրմէք , նէ քի պունլարըն պիւրինէ զահիւզ վէ թէրաֆիլիր օլարագ հաւատիս մէճմատընը , միւճատէլէ տէֆթէրի իթմէք , պու պիղիմ մագսէտիմիղտէն խարիճտէ պուլունմաղ իլէ թէքրար իշար վէ իսթար օլունուր :

Պու վէճհիլէ էֆքեարը խայրիլէմիզ պէյան օլունտուգան սօղրա սէնէի ճէտիտտէ զազէթա շէքլինտէ վէ հաֆթատա պիր տէֆա գուհուրա կէլէճէք Սէճմասնըն ահվալը սայիրէսի տախի շու վէճհիլէ պէյան օլունուր :

Կէրէք հաւատիս , կէրէք մէնֆատթը ամիլէյէ . վէ եախտ իլիւմ , վէ ֆունուրն , վէ թէրպիլէյէ միւթաալիգ աաթմանէտէն վէ թաշրալարտան թէրաֆըմըզա կէօնտէրիլէճէք վարագալար պիլա խարճ մէճմասմըզա տէրճ օլունաճադ տըր , շու գատար քի հէր մահալտէ մէրի իւլ իճրա օլան ուսուլ իւղըէ պու միսիլ իւ վարագալարտան բօսթա մասրաֆլէրի վէրիլմէյէնլէր գապուլ օլունամաղլար :

Պունլարտան մատա քէնտի մէնֆատթը վէ թիճարէթի իշին պիր իլան իթտիրէն օլուր իսէ , հէր զազէթատան էհվէն պիր ֆիաթ իւղըէ շու վէճհիլէ խարճ ալընաճագ տըր :

Պիր տէֆա իլան օլունտուղու հալտէ , պէհէր սըրասը 60 փարա . իքի տէֆա իլան օլունտուղու հալտէ պէհէր սըրասը պէհէր տէֆասը իշիւն 40 փարա , իւլ տէֆա վէ տահա զիատէ իլան օլունտուղու հալտէ , պէհէր սըրասը վէ պէհէր տէֆասը իշիւն եիրմի պէշ փարա . փէք ուզուն շէյլէր օլտուղու հալտէ ,

այրրձա բազարըք օլունուր :

Սէքթիւպ, իւն, վէ թէգքիրէլէր, Էէնի խանտա, իւսթ
գաթտա գաբունուն եանրնտա Ունճու Օղու Զօճա Սաղա
գըն օտասընտա, Թիւլպէնտճիան Զօճա Յովակիմէ եախօտ
քէնտի իսմիսիպէ օլարագ օրայա կէօնտէրիլմէսի նիազ օլունուր :

Սէճմամըղըն խալափա օլան Ֆեմ-բլար :

Պարստտա կէմիճիան Նըշան Լըա .

Գայսէրիտէ Սէրեան Յովհաննէս աղա .

Լնգարէտէ Սինեօր Ղիօվաննի Լէսնորտի .

Պիլէճիքտէ Տէր Դաւիթեան Բաւլաքի Լըա .

Վէ սայիր մահալին մէմուրլարը տախի պունտան պէջլէ Ի-
լան օլունաճագ տըր :

Իշպու Սէճմամըղըն գըւհուրինտէն ոօղըա, եէնի սէնէյէ
եազըլմայտ պաշանըլաճագ օլմաղ իլէ, բազպէթ պույուրանլէր
եազըլորգլարը հալտէ, իսմ վէ մահալէրինի եէնի խանաա մէր-
գում հօճա Յովակիմէ գայտ իթտիրմէլէրի նիազ օլունուր :

Հաֆիսա պիր փէֆա լո-հո-ր իփէճէ Բէճմա
ղալէխալըն ֆիալը .

Սէնէվիսի բէշէն օլարագ . . . 120 զուռուշ :

Լըթը այլըը քէզալիք . . . 70 "

Իւչ այլըը քէզալիք . . . 40 "

Վէ տանէսի քէզալիք . . . 4 "

Բօսթա մէսարիֆի տլանլարըն իւզէրինէ տիք :

Սէնէվիսի բէշին օլմագ իւզրէ եազըլըպ, օն
տէօրտ ալտան պէրիւ սէքսէն զուռուշու էտա
իթմէմիշ օլանլարէ տախի պու տէֆա հիսապը
մըղըն գաբանաճագ օլտուղու հասէպիլլէ հէր
հալտէ էտա իթմէլէրի մախսուսճա նիազ օլու-
նուր :

ԹԵՎԱՅԻ ՀԱԹԻՐ, ՍԵՆՏԵՅԻ

Նոյեմբեր 9. Ստորագամ հաղթելով Երևանի մահապաշտի Սալիհ Պետիմ պեյէ 1 իմ փաշայի իւն հարպիւն մէքթեպիւնէ մէմուրիէթի :

Սիւլաբալէյհին տիկեր մահապաշտի Իպրահիմ Հիւմի էֆէնդի տիկ պին պաշտօնէ մէքթեպը իտատիլէյէ մէմուրիէթի :

Նոյեմբեր 19. Սայտտ տէֆթերտարըղը, Լսպագ Պաղտատ տէֆթերտարը Սուսթաֆա էֆէնդի :

Սուէքին գայմագամը միր իւլ իւմէրատէն Նուրէտտին փաշայէ միրիմիրանըղ : (իքի թուղու փաշայըղ) :

Սուսուլ գայմագամը միր իւլ իւմէրատէն Լսհէմ փաշայէ միրիմիրանըղ :

Բումէլի օրտույի հիւմայունու մայէթինէ մէմուր Սէֆէր պեյէ քէզալիք միրիմիրանըղ :

Լնատուլ օրտույի հիւմայունունա մէմուր Պէհէթ պեյէ քէզալիք միրիմիրանըղ :

Լքքէա մուհաֆըղըղը մուհաֆըղը սապըղ, միր իւլ իւմէրա Բաշիտ փաշայէ :

Գասթամպուլու մալ միւտիրլիկի Նարտա գայմագամը Սապըղ Խայրի էֆէնդի :

Նոյեմբեր 21. Գուտտու շէրիֆ վալիլիկի Սէլանիք վալիի էսպագ Լագուլ փաշայէ :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԻՐ, ՏԱԽԻՒՅԻ

Բոսիա հաւարէպիւնի Բայըն բոմէլէ Վէ անապուլու օրտույի հիւմայունուլիկի հաւապիւլի, բոսի Բահրիւլիլիկի պլնարագ պէր Վէճէլ Խի Երաւիլէ Եալուլուլ :

— Բոմէլէ հաւը պէֆէր 3 : Եսաքիւրի շահանէնին մուգատտէմա Լիլիքէան Լիլի Իսմայիլ փաշա գոմանտասը իւն, Վիտինին գարըսընտա օլան Գալաֆաթ նամ մահալէ կէչտիլի մալիւմտիր :
() Ճիվարըն ահալիսի օսմանլու սսքէրինի քէմալը ըայէթէ մէմ :

նունիւթի գաղութ իսկույ Սլաւ ապերի վէ հալիսինն օր-
առաջ հիւմայուն իրզմէթինտէ պուլունտուգլարընը Սուսիա
ապերի գօմանտանը տույտուգտու կէօյնիւնէ կիւճ կէլիւպ պիր
մըգտար ապեր իլէ Վալաֆաթ ճիվարընտա օլան քէօյնրի պա-
սարագ, եաղմա վէ թալան իթմիշ, վէ էլի սիլաճ թութան տէլի
գանլըլարը սիւրմիւշ կէօթիւրմիւշ օլտուղունու միւշարալէյն
Իսմայիլ փաշա խապէր ալարագ բուսիա ապերի իւզէրինէ օս-
մանլու ապերի չըգարմըշ իսէտէ, մէրսուման աթիգ տալլանըպ
ֆիրար իթմիշէր, վէ իլէրի թօղարը պիր մահալաէ կէօրիւն
մէտիյնտէն ասաքիրի շահանէ թէքրար Վալաֆաթ թէրաֆըն-
տա օլան օրտուկեահա ալտէթ իյլէմիշ տիր :

— Ի՞նչ էլ 13 «էֆէր, Թունանըն աշաղըսընտա Սուսուգ
գալէսինին պիր սաաթ գառար պերիսինտէ, Սօգան օղու թէս-
միյէ գըլընան պիր ստա օղուպ, պու առանըն մուհաֆաղասը .
Ղաֆէր պէյ նամ սէքքէրտէյէ վէ մայէթինտէ օլան ապերէ
իհալէ գըլընմըշտը : Պուլար ասայը մէգքիւրէ մէթանէթ
վէրմէքտէ օղուպ, իգթիզասը իւզրէ օրալարա թօփ տախի կէ-
թիրմէտէ օլտուգլարընը եէր կէօյ ճիվարընտա Թապէ նամ
քէօյտէ պուլունան բուսիա ապերի կէօրտիւքտէ, իքի ալայ
աթլը վէ եէտի սէքիզ թապուր եայա ապերի եիրմիտէն միւ-
թէճալուգ թօփ իլէ սէֆէրին օն պիրինճի ճիւմա իրթէսի կիւ-
նիւ Թունանըն էօթէ թէրաֆընտան ասայա եանաշըպ նէօպէթ
աթէշի սիւրէթիլէ պիր գաշ նէօպէթ թօփ վէ գուրշուն ա-
թըպ, պաստէհու իսայըճա դայըգլարա պինիպ ասայա ապեր չը-
գարմագ իսթէմիշ իսէտէ, ասատա պուլունան օսմանլը ապեր-
ի իւզէրէրինէ եաղմուր կիպի գուրշուն եաղտըրըպ, բուսիա-
լըյը ասայա եանաշտըրմատըգտան մատա, փէք չօղունու թէ-
լէֆ իտէրէք, կէլտիքլէրի գայըգլար իլէ եինէ էօթէ թէրաֆա
սալուշմաղա մէճպուր իյլէմիշէր : Նճագ էօթէ թէրաֆա չէ-
քիլտիքտէն սօղրա տախի եինէ ասայը զապթ իթմէք միւրտոր
իլէ հէմ եաղմուր կիպի գուրշուն վէ հէմ թապիալարտան թօփ
աթմըշար իսէտէ, չարէ պուլամայըպ ախշամ իւսթիւ օրալար
տան ասիսի կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր օլմուշար, վէ պու ճէնիւ-
տէ մումայիլէյն Ղաֆէր պէյին սէպաթ վէ հարէքէթի, վէ գօ-
մանտասընտա օլան ապերին չէճաաթ վէ տիլըրանէ հարէքէթի
վէ պու գառար աթէշ արասընտա ասաքիրի շահանէտէն իւշ
պէշ քիշի վէֆաթ իսիւպ պէշ օն քիշինին տախի խաֆիֆճէ եա-

րաշնաւորը , Ալիսթրէ վալիսի Թէրաֆընտան եազըլմըշորը :

— Ահապօղ — 3 «էֆէր» Պայէզիտ վէ Արտահան Թէրաֆընտանէ
բուսիտ ասքերի Թէճաւուզ իթմիշ իսէ տէ , տէվէթը ալիյէ
ասքերի Թէրաֆընտանէ իւզէրլէրինէ հիւճուժ , վէ ճէնկ օ-
լուճարագ , պուրատէ տախի բուսիալունուն խայլըճա Թէլէֆու
թը վուգու պուլուպ կերի չէքիմէյէ մէճպուր օլմու շտուր :

— Ալիյէ Ահապօղու Թէրաֆընտա Ախրսիա գալէսինին իքի
պուչուգ սասաթ ուզաղընտա պիր մահալտէ , բուսիա ասքերի ի-
լէ պիր չէտիաճէ ճէնկ վուգու պուլարագ , տէվէթը ալիյէ սու-
քերի զալէպէ իտէրէք , բուսիա ասքերի քիւլի Թէլէֆաթ իլէ ,
մաղլուպէն , վէ միւնհէզիմէն կերիյէ տէօնմէյէ մէճպուր օլ-
մուշտուր :

Ահապօղ — 10 «էֆէր» Ախրսիա գալէսինտէ պուլունան Րու-
սիա ասքերինտան իւչ Թապուր փիատէ վէ տէօրտ գըթա Թօփ
իլէ պին պէշ եիւզ գատար աթլու տըշարը չըգըպ տէվէթը ա-
լիէ հուտուտինէ եաղլաշմըշ օլտուգլարընտան , օրանըն մուհա-
ֆազասընա մէմուր պուլունան միրալայ Հասան պէյ , գօման-
տասընտա օլան նիզամ վէ պաշը պօզուք ասքերինտան լուզումի
մրգտարընը պէրապէր ալարագ հուտուտա տօղըու ազիմէթ
իթմիշ , վէ սօլ գօլա , Այօլէ միւտիրի Ազէթ պէյի , վէ սաղ գօ-
լա , մուգատտէմա Ախրսիատան գաշըպ կէլմէ Ահմետ աղայը
իճապը մրգտար աթլը վէ եաեա ասկէր իլէ Թային իթմիշ օլ-
տուզու հալտէ , գարըը եագատան հէմ Թիւֆէնկ աթլըպ հէմ
աթլը ասկէրի հիւճիւժ իթմիշ իսէտէ , համու օլտուն ֆիթու-
հաթ ասաքիրի շահանէտէ գալըպ , Րուսիա ասկէրինտան իւչ
եիւզէ եագըն ատամ Թէլէֆ , վէ պիրի միւլագիւմ վէ տիկէրի
չաուշ , վէ օն պաշը վէ նէֆէրաթ օլմագ իւզրէ օն իքի քիւշի
եէսիր ալընարագ գուսուրու բէրիշան վէ Թար ու մար օլուպ ,
պիր սասաթ կերիտէ օլան տիկէր Րուսիա ասկէրի տախի արգա-
տաշլարընըն պու հալինի կէօրտիւքտէ սէպաթ վէ Թագէթ կէ-
թիրէմէլէրէք ճիւմլէսի պիրտէն Ախրսիա գալէսինէ գաշմըշ-
լար , վէ ահալի պուշլարը իչէրի ալմամագ իսթէյիպ , հէր նէ
հալ իսէ կիւճ իլէ գալէյէ սուխուլ իլէ , կէօրտիւքլէրի իշ պու-
մուամէլէյէ մէպնի ահալի տըշարը չըգարըլըպ , վիճիւհու մէմ-
լէքէթտէն պաղըլէրի րէհին Թարիգիլլէ գալէտէ ալը գօնուլ-
մուշ , վէ ասաքիրի շահանէտէն համու օլտուն քիմաէ Թէլէֆ օլ-
մումըշ օլուպ , ֆագաթ մուգատտէմա Ախրսիատէն պու Թէ-

րաժապ Կաջուկ կէլմիշ օլան Միլի աղա, քէնտիտի պիզգաթ տէօրա
րուսիալուլու թիւֆէնկ վէ գըլըճ իլէ թէլէֆ իթաիքտէն սօլ
րա քէնտիտի տախի վէֆաթ իթմիշ վէ պիր գաշ նէֆէր եարէ
լէնմիշ տիր, վէ բուսիալուլուր մումայիլէյն Միլի աղանն պա
շընը քէսէրէք Միլիսիա գալէսինէ կէօթիւրմիւշ տիւրլէր, վէ
իբի սաաթ ուզագտա օլան պիր տէյիւրմէն իւզէրինէ տախի պիր
մըգտար օսմանը ասկէրի կէօնտէրիլուպ իշինտէ օլան Րուսիա
ասկէրինին պիրիսի թէլէֆ վէ եէտիսի եէտիր տիւշմիւշ տիւր.
վէ կէրիտէն պէշ թապուր ետեա, վէ պիր պաթարիա թօփ իլէ
պիր պէօլուք աթլը ասկէրի տախի իմոտա կէլէրէք պու շէվգ
իլէ ասաքիրի շահանէ Միլիսիայա պիր սաաթ ուզագտա օլան
Վէլէ համ գատապայա տուխուլ իլէ, ահալիտի քէմալը թագիմ
վէ իբրամ իլէ գարշըլամըշլար, վէ Միլիսիա գազալէրինտէն
տախի փէյ տէր փէյ ահալի կէլէրէք թէսլիմ օլմայը միւրատ
իթաիքլէրինտէ, մումայիլէյն Հասան պէյ թէրաֆրնտան տա
խիմալ վէ ճան վէ ըրզլարը, մալ վէ ճան վէ ըրզլմը կիպի օ
լուպ, հիշ պիր կէօնէ դարար կէօրմէյէճէքլէրինէ տայիր թէե
մինաթը գալիէ վէրիլուպ, անլէր տախի մէմուլնէն վէ միւթէ
շէքքիւրէն զախրէ վէրմէյէ թալիպ օլմուշլար տըր:

— Ահաբօլ — 11 Կէֆէր: Սահը մէզպուրուն օնուլնու կիւնիւ
Սիրի իվա իզէթլիւ Միլի փաշա գօմանտասընտա պուլունան
ասաքիրի շահանէ իլէ, Միլիսիա գալէսի էօնիւնտէ պուլունան
բուսիա ապէրի իլէ քէզալիք պիր ճէնկ օլուպ, իլէրիւտէ չար
իտաճը ասքէրի պուլունան Հասան պէյ, բուսիա ապէրինի չիտ
տէթլէ գօլալայարագ թա գալէնին իշէրիւսինէ սօգարագ,
հըֆը իիւտա իլէ ասաքիրի փատիշահիտէն Ֆագաթ պիր օն
պաշը վէֆաթ իտիւպ, հիշ պիր եարէլի տախի օլմատըլը հալտէ
բուսիալուլուտան իայը թէլէֆաթ վուգու պուլմուշտուր: Պու
սիւրէթլէ բուսիալը գալէյէ գաբանարագ ախշամ տախի ետգ
լաշմը օրտուղունտան, ասաքիրի շահանէ Միլիսիայէ պիր չար
եէք ուզագտէ քէային Սօխիս քէօյիւնիւն էթրաֆրնա գարաօլ
լար թայինիլէ իգամէթ իթմէքտէ պուլունմուշ, վէ Ախքէք
թէրաֆրնտան կէլիպ օսմանը հուտուտինի թէճաուլ իթմիշ օ
լան պէշ եիւղ մըգտար գազագ վէ գարա բաբագ աթլըսը իլէ
եինէ օ ճիւմաա կիւնիւ սաաթ սէքիզ գարարլարընտա Արտա
հան միւտիրի Հիւսէյին պէյ, ճէնկէ մուպաշարէթ իտէրէք
ալմը իլահի իլէ զալէպէ իթմիշ, վէ բուսիա ապէրի միւնհէ

ղիմ վէ բերիչան օլուպ էլի գատար գաղափ աթլսընըն թէլէ-
ֆի իլէ պերապէր, աէ օրոտ նէֆէրի եէսիր ալընմըշ, վէ համո
օլտուն ասաքիրի իսլամիէտէն քիմէնին պուրնու պիլէ գանա-
մայըպ ֆագաթ պիր նէֆէրին սաղ էլինտէ ճիւղէիճէ սիւնկիւ-
եարասը պուրնմուշ օլտուղու : Վէ Նըզուրու վալիսի փաշա
հազրէթլէրի տէ օրոտ պին գատար աթլ վէ փիատէ սաքէր իլէ
Մրտահան թէրաֆրնա ազիմէթ իտիւպ, սայըր սիւրէթլէ տա-
խի արգատան իանէի լազըմէ եէթիշտիրիլմէքտէ օլտուղու :

— Սումայիլէյհ Միլ փաշա, զիրի գօմանտասընտոտ պուրու-
նան իւշ թապուր փիատէ, վէ աթլ վէ թօփաճու պէօլլաքլէրի-
նի սէֆէրին օն պիրինճի ճիւմաա իրթէսի կիւնիւ Միւսխատան
պիր չարեէք ուզապ մէզքիւր Սօխիս նամ գասապայա եէր-
լէշտիրմիշ, վէ պաշը պօզուգտան պիր աղ սաքէրի տախի Սօխ-
լիսին սաղ թարաֆրնտա պուրունան քէօլլէրէ վէ պազըսընը տա-
խի Վօյլիւն գազասընա օթուրտարափ, բուսիալունուն Վիւր-
ճիւթան թէրաֆրնտան կէլէճէք իմտատլէրինին էօնիւնիւ քէս-
տիրմիշ, վէ Նէրմիկ պօզաղընըն մուհաֆազասը տախի լազըմ
կէլիպ, գաղայը մէզքիւրիւն մուխթարանը վէ էհալիսի տէրու-
նու գաղատան իւշ եիւզ գատար ատէմ թօփլայտրափ պօզաղը
մէզքիւրիւն կիւղէլճէ զապթ ու բապթընը թահիւտ իթմիշ
օլտուղունտան ճանիպի մէզքիւրէ Ռօսիս մէճլիսի ազասընտան
Սէտէտ պէյ թային գըլընմըշ, վէ թիֆլիս ճանիպինտէն կէլէ-
ճէք բուսիա սաքէրինին, Վզըր պօզաղը թէրաֆրնտան կէլմէ-
սի մէլիուզ օլտուղունտան, օրայա տախի Միւսխա սաքինլէ-
րինտէն հաճի Վիլին պէյ կէօնտէրիլմիշ օլտուղու աղնաշըլմըշ
տըր :

— Կէչէնտէ Պաթուր օլտուրու հիւմայունու թէրաֆրնտան
զապթ վէ թէսիսիր օլունան Շէքվէթիլ գալէսի իւղէրինէ բու-
սիալը թէրաֆրնտան արալըգ արալըգ սաաքիր սէվգ վէ իրսալ
օլունմապտա օլտուղու միսիլիւ մահը մէզպուրուն օն ալթընճը
բէնշէնպէ կիւնիւ բուսիալը թէրաֆրնտան կէճէլէլին պիր մէգ-
տար սաքէր կէօնտէրիլէրէք, գալէի մէզպուր իւղէրինէ հիւ-
ճիւմ օլունմուշ իսէ տէ, սոյէի նուսրէթվայէն հազրէթը շա-
հանէտէ տէֆ օլունարափ, բուսիա սաքէրինին պիր մրգտարը
թէլէֆ օլտուգտան սօղըա, մէզքիւր Շէքվէթիլին իւշ սաաթ
իլէրիւսինտէ վադի բուսիա իսքէլէլէրինտէն Սաֆա նամ մահա-
լէ տախի պիր մրգտար ասաքիրի նիզամիյէի շահանէ կէօնտէրի-

լէրէք, պու ճէնկոտ տախի բուսիա ասքէրինին իբի եիւղ էլլի
նու ֆուտտան զիստէսի թէլէֆ օլարագ, գուսուրու տախի գաշ
մըշ օլուուղու, վէ կէշէնլէրտէ եինէ չէքվէթիլ իւղէրինէ կէլէ-
րէք, աթըլան թօփլարտան պաթմա տէրէճէսինտէ օլուուղու
հալտէ գաշմըշ օլան բուսիա վաքօրու տէրունինտէ պուլունան
պին պէշ եիւղ նէֆէր աքէրտէն թէլէֆ վէ մէճրուհ օլան եէ-
տի սէքիլլ եիւղ մըգտարընը տէնիլլ տէօքիւպ, զէքր օլունան
վաքօր տախի քէմ խալ աշքըլարընտա նա պէտիտ օլմուշ օլուու-
ղու պու տէֆս տախի, սէֆէրին օն եէտիսի թարիխլէ Պա-
թումտան եազըլմըշ արը :

Բ-Տ էլլ 2 «էֆէր : Հասպ էլ մէփիմ հափալար զայէթ շիա-
տէթլի վէ սօուգ օլուուղունտան, վէ արա սըրա գար տիւշմէյէ
տախի պաշլամըշ օլուուղունտան նաշի, թունանըն գարըն եագա-
սընտա վէ եզ ճիւմլէ () լծանիլա գարիէսինտէ եարըլուն թա-
պիա վէ իսթիհքեամաթը սայիրէ պու տէֆա Բօմէր փաշա հադ-
րէթլէրի թէրաֆընտան պօղտուրուլուպ վէ երգտըրընպ, օրա-
լարտա պուլունան ասաքիրի հազըլէթը շահանէ պէրիւ թարաֆ-
տա գըշայաճագ մահալ իթթիխաղ օլունտան ասաքիրի հազըլէթը
շահանէ պէրիւ թարաֆտա գըշայաճագ մահալ իթթիխաղ օ-
լունան մէվէիլէրէ կէշիլլիմիշ, վէ ֆագաթ Վ խօնին գարը-
սընտա զալթ ու թէսիլր գըլընան Բալաֆաթ գասապար ճէ-
սիմ վէ քիւլլիէթլիւ ասքէր իքամէսինէ էլլէրիլլ օլուուղուն-
տան, օրատա պուլունան ասաքիրի շահանէնին : Քէմաքետն
գասապար մէզպուրէտէն պրազըլմըշ օլուուղու օրուույի հիւմայ-
իւնտէն կէլէն հափալարտաթան տիր :

— Բնաթըր— 14—16 «էֆէր : Բնաթըր օրուույի հիւմայունու-
րէթսի երիքեանը Բճմե փաշա, զիրի գօմանտապընտա պուլու-
նան ասաքիրի շահանէ իլէ Կիւմրիւ գալէսի ճիվարընտա Պայրն-
արը քէօյիւնտէ պուլունտուղու հալտէ, կէշէն սէֆէրին օն իւ-
շիւնճիւ բազար իրթէսի կիւնիւ սաաթ սէքիլլ պուշուգ գա-
րարլարընտա, բուսիալու մէվճուտ օլան գուվլէթի իլէ գալէի
մէզքիւրէտէն տըշարը չըգտրագ, ասաքիրի շահանէ իւղէրինէ
կէլիւ, մէյտան ճէնկինէ պաշլանըլմըշ, վէ կէճէ սաաթ իւղէ
գատար ճէնկ օլուպ օ ասաքիրի շահանէնին ճէսարէթ վէ շէճա-
էթինէ բուսիա ասքէրի թապ ու թագէթ կէթիլմէյէրէք,
եէնիլլիւ գալէյէ գաշմըշար, վէ երթէսի սալը կիւնիւ ճէնկ օ-
լան մէյտանէ վարընպ կէօլտէն կէշիլլիլլիւտէ, բուսիալընըն

ճէնկ վագթընտան գալարըրդ կէօթիւրէպիլտիյնտէն, վէ աստ քիւրի շահանէնին էլինէ տիւշէն ճէպիտանէ արապասը, վէ գօշուժարը իլէ պէրապէր երմիտէն միւթէճալուզ թօփ պարկիւրի, վէ կատանատան վէ տէր տէսթ օլան եէսիրլէրտէն մատտա օրթատա գալմըշ օլան հէր պիւր էշէատէն աղնաշըրտըրնա կէօրէ, խայլտան խայլի թէլէֆաթը վուգու պուլուու դու աշիքեար օլուպ հաթտա իքի եիւզտէն զիտաէ նէֆերաթ իլէ եիւզ գաւտար թօփ պարկիւրինին թէլէֆ վէ թօփրադա զարգ օլմուշ օլտուգլարը կէօրիւլիւշտիւր, վէ ճէնկտէն սօղրա Նիատօլու օրտուի հիւմայուհու միւշիւրի տախի քիւլլէթիւ ապքերը շահանէ վէ թօփ իլէ մահալը մէզքիւրէ եէթիշիւպ, տէր հալ իճապ իտէն մէվգիլէրի թուլմուշ, վէ զիքր օլուհան Աիւմբիւ գալէսինին զապթ օլուհմաորնա լաղըմ կէլէն թէտապիրին իճրասընա թէլէպպիւս գրլնմըշ օրտուղու. վէ կէրէք միւշաթիլէյ՝ Նիմէտ փաշա հաղըթթիւրի, վէ կէրէք Վէլի փաշա վէ Սուսթաֆա փաշա, վէ սալըր պէօյիւք զապրթլար թէրաֆլէրինտէն աշըրը շէճտէթ վէ ճէնկեալլէրլէք իզհար օլուհմուշտուր: Վէ պու ճէնկ տէ տախի, փիտաէ վէ թօփճու ասաքիւրի շահանէտէն եիւմի նէֆերի վէֆաթ իտիւպ, սէքսէն ալթըսը տախի եարալանմըշ վէ օթուզ իւշ գատար հայլան թէլէֆ օլմուշ օրտուղու:

— Օրտուի հիւմայուհու մէզքիւր երիքեանընտան ֆերիք ստատէթիւ Նլի Նիզա բաշա հաղըթթիւրի տախի մայէթինտէ օլան ասաքիւրի շահանէ իլէ Նիւրսիա ճիվարընա եէթիշիւպ թէտապիրի լաղըմէի ապքերիէյէ մուպաշէրէթ իլէմիշ. վէ Նիւրսիա ճիվարընտա քեպին Քիւփլէյէն, վէ Պատթուհան, վէ Նգըուր, վէ Նուհտա, վէ Օէշիք, վէ Հայրթիզ նամ ալթըր աւէտ գաղա ահալիսի, քէնտի իսթէքլէրիլէ զերի սայէի հաղըթթլար փատիշահիլէ տախիլ օլմալէրինէ մէպնի, մէզքիւր գաղալէրէ պիւրէր միւտիւր նասպ ու թային վէ պուլրուլուլար թաուլթիւր օլուհարապ, ահալիլի մէրգուլմէնին հուզուր վէ իսթիւրա հէթլէրի էսպապը միւզթէգիէսինին իսթիհասալի իլէ պէրապէր թէլէմինաթը լաղըմէ իճրա գըլնմըշ, վէ զիքր օլուհան գաղալէրտէ պաղը զախրէ մէվճուտ պուլուհտուղուտան, պուհիւրըն տախի մուհաֆազասը զըմնտա մախսուս մէմուրլէր թալին օլուհմուշ տուր:

— Սահը մէզքիւրիւն օն սէքիզնէճի ճումաա իրթէսի կիւնիւ, Րուսիա տօնանմապրնտան տէօրտ գըթա վաքօր իլէ տէօրտ

գրթա ֆրգաթին վէ ճէպխանէ եիւքիւ պիր գրթա եէքէն կէմիսի, Հէքվէթիլ գալաւնա կիւլէ մէնգիլինէ գտաւ Եադլաւարագ, մէքիւր ֆրգաթինէր վարօրլարա պաղլը օլտուգլարը հալտէ ճէնկէ պաշանրալ, սաաթ պէշտէն տօգուգա գաւտար ճէնկէլէշիւալ, նիհայէթինաէ կէմիլէրին ճիւմլէսի զէաէլէնիւալ, վէ խուսուսիլլէ ֆրգաթինին պիր գրթաար իլէ վաբօրուն պիրիսի փէք զիտաէ սագաթլանմըշ, հաթաա մէքիւր վաբօր Եօլունտան գալմա տէրէճէսինաէ ֆէնալաշմըշ, վէ իշլէրինտէ պուլունան սօլթաթլարտան պիր խայլար թէլէֆ օլարագ տէնիզէ աթըլարը կէօրիւլմիւշ, վէ տէնիզ քէնարնա չըգարմագ իւզըէ կէօնաթրալի տաքէրին պինտիլի սանտալա, Եարը Եօլտա, գալէտէն աթըլան թօփլարն կիւլէսի բաթ կէլէրէք, թէքմիլէն պաթմըշ, վէ արթըգ չարէ պուլամայաճագլարնը աղնայարագ մէքիւր կէմիլէր խիւրաիւխաշ վէ բէրիշան օլարագ պրաղըպ կիթմիշ օլտուգլարը, վէ մուհարէպէյի մէքիւրէտէ, պու կէմիլէրտէն թախմինա ալթը Եէտի պին կիւլէ աթըլմըշ օլտուղու հալտէ, իսլամ տաքէրինաէն ալթը նէֆէրի վէֆաթ իտէրէք, պաշգա պիր քիմնէյէ գարար խապէթ իթմէմիշ տիր. վէ եինէ օ կիւն, ()Ֆ գաղաւթնը մուվաղղաֆ տաքէրի տախի բուսիալը իլէ ճէնկ խիւալ պիր գարաթլաննէսինի ախը վէ զապթ խլէմիշլէր, վէ պու ճէնկաէ տախի Եալմըզ իքի նէֆէր Եօլիւալ, տօգուգ նէֆէր Եարէլէնմիշ վէ պաշգա քիմնէնին պուրնու պիլէ գանամայըպ, բուսիա տաքէրինաէն Եիւզ Ելլի նէֆէր գտաւ թէլէֆ օլտուղու աղնաշըմըշ տըր:

— Պահրիլէ ֆէրիզլէրինտէն Սուսթաֆա փաշա, կէչէնտէ Ֆէյլի պարի. վէ Սայիգի շատի վէ թայիֆ նամ վաբօրլէր իլէ Չէրքէս գրլըտըրնա մէմուրէն կէօնաթրիլմիշ օլտալ, կէրի տէօնաթրաէ պիր Սուսիա ֆրգաթինի իլէ բոգունաւնա բաթ կէլիպ թօփ աթըպ ճէնկէ պաշաւարգա, մէքիւր ֆրգաթին ֆէնա սագաթլանարագ, բոգունա իլէ պէրապէր Սօխուժ գալաւնա գալմըշ տըր: Սէ միւշարալէյն Սուսթաֆա փաշանին տօղրու վէ չապըգ Միթանէյէ կէլմէսի թէնպիշ գրլմըշ օլտուղունտան, թայիֆ վաբօրունու Սինապտա պուլունան պիր ֆրգայը տօնանմայը հիւմայիւնիւն Եանընա պրապարագ, քէնա տախի սէֆէրին Եիրմի պէշնէճի կիւնիւ Միթանէյէ վասլ օլմուշ տուր:

Ինչպէս իմեք իմ արարածսն որոշեալսն ինչպէս

իւնը Կարպըն Բերձի-Մէսի Գիր :

Պառ սէնէ Հազիրան օն տէօրտ թարիխիյէ նէշը խլէտիլմիզ պէյաննամէ իյէ , պիղիմ սատրդ վէ սէվկիւլիւ թէպատարմըլ զա , նէ սէպէպէ մէպի ըուժ քիլիտարնըն հուգուգու միւգաա տէսէսինէ տայիր , Պապը ալիտէն թէմինամըլ գազիյէ մամլուպ իթմէյէ մէճպուր օլտուզու մուգու պէյան իթմիշիտիք : Քէզա լիք , տօսթանէ իսկեաթ թարիգիյէ , պապը ալիյի հագգանիէ թէ Եօլունա , վէ ահամամէլէրին թէքմիլէն իճրատընա տալէթ իթմէք իւզրէ օլտն ճահաա իւգտամըլ պօշա չըգմըշ օլտուզուն տան , ապէրիմիզի Ուլա՜ Պառ զտան էյալէթլէրինէ կէօնտէրմէյէ մէճպուր օլտուզու մուգու տալի պէյան խլէմիշ իտիք :

Ինճագ պառ թէտպիրի իճրա իթմէմիզտէ , տահա պապը ալի գուսուրունա թանըր , վէ հագլը մամլուպարմըլ գապուլ իթմէյէ գարաը վէրի տէյի իւմիտիմիզտէ վարըտը : Պառ իւմիտ պօշա չըգտը : Եւրօրանըն պաշըճա տէվլէթլէրի , պունճա նա սիհաթլար իլէ օսմանընըն քէօր ինատընը եէնմէյէ նաֆիլէ չա պարտարըր : Պապը ալի Եւրօրանըն պառ պարըշա մէյիլի իգտամընա , վէ պիղիմ ուզուն սատրմըլգա , ճէնկ իլանը , վէ ըուսիա հագգընտա Էտլան իֆթիրալար իլէ չըգարտըլը պիր իլան նամէ իլէ ճէվապ վէրաի : Նիհայէթ հէր մէմէքէթին ճուսհուր թագըմընը ապէրիիէ գաթարագ , թունա քէնարընտա պիղիմ իլէ իսուսումէթէ պաշտաը : Շիմի ըուսիա տէվլէթի ճէնկէ թահըրիք օլունմուշտուր , վէ պաշգա չարէմիզ գալմայըպ , իլա Էմիլէթը գալպ իլէ հագ թապլոյա սըլընարագ , սիլահ գուվէ վէթիլէ տէվլէթը օսմանիյէյի կէրէք ահամամէլէրին իճրատընա վէ կէրէք շարգ ըուժարընըն վէ պիղիմ ահալիմիզին իթիրաֆ իթտիլի ըուժ տինինի մուհաֆազաը իշլան հագլը մամլուպարըմըլգա վէ միւթէտիլ իլթիմատարմըլգա պէտէլ , պիղլէրէ իթտիլի պէտ մուամէլէնին թարղիէսինի վէրաիմէյէ մէճպուր ի տէճէյիզ :

Գազիէն իսկեաթ օլմուշուգքի , պիղիմ սատրդ թէպատլէրիմիզ տալի պիղիմ իլէ պէրապէր տուալարընը հագ թաալա հագըէթլէրինէ սունաճագ տըրլար , քի տիանէթլիւ ապա իւ էճ տատըմըլըն ճանը կէօնիւլտէն հէր զէման մուհաֆազա իթմիշ

օլտուգլարը շու աղիզ վե հապգ տալտաւ , քէնտի ելլէր յիլէ սի-
լահլարըմըզը մուպարէք իլիլէ :

“ Սանա ի-թա ի-թիլիմ էա բապլի , էպէտի ո-լանճայաճաղըմ ” : Սաղմու :

Եղաղլոր , Չարգօե Սէլ (սերայրնտա) հոկտեմբերին 20
սինտէ . 1853 , վե իմբեր թարլու զու մուզուն երրմի սեքիլինճի
սէնէ սինտէ :

Ն Ի Գ Օ Լ Ա Ս .

Պու իլաննամէնին նե մերթէպէ հապգ անիէթե մու զայիր
վե հիլէլի պիր թէրթիպ օլտուզունու , ֆրանսրզըն բէսմի Սօնի-
թէօր զաղէթատը , վե ինկիլիզին թայմրղ զաղէթատը , պէյան վե
ճէրճ իթմիլ զմալէրի իլէ , զնրտե թէրճիւմե օլունաճապարը :

Ընտիտ տէվլէթի խարիճլէ նազըրը Կօնթ Նէսէլրօտ տէվլէ-
թը ալիլէնին իլանը հարպընա տայիր , Լըրոբա տէվլէթէրի նէզ-
տինտէ օլան էլլի վե Բօլիթիգա մէմուրլէրինէ ումումի պիր
մէքթուպ էաղմը զմաղիլէ պունուն թէրճիւմէսի տալի Սէճ-
մամըզա պէր վէճճը տթի տէրճ օլունուր :

Սէն Նէթերզուրզ , 19 հոկտեմբեր 1853 .

Սօնսիէօ . . .

(Սամանը տէվլէթի իլէ օլան մարազամըզըն տօսթանէ պիր
թէսվիէ պուլմսը պապընտա սեքիլ այտան պէրիւ տէրբէսը օ-
լան ճահա իւ իգտամըմը թէէսսիւֆ իտէճէք շէյ տիր , պու
անէտէք պօշա չրգմը տրը : Վէ տահա պէտթէրէ վարըպ , ահ-
վաը հաղըրէ կիւն պէ կիւն աղըրլաշըպ ճէսամէթ քէսպ իթ-
մէրտէ տիր : Իմբերաթօր , քէնտի տօսթու խալիսի վէ միւթ-
թէֆիգի օլան Լըսթրիա իմբերաթօրու Ֆրանսուա Դօզէֆ ճէ-
նապլէրի իլէ (լմիւլ ճանիպինտէ օլան միւքէսլէմէսինտէ , Վի-
էննատա էաղըլան սիւրէթը թանգիմիլէ պապը ալինին սօ-
գուշուրմադ իսթէտլի թէստիւլաթըն թէրաֆըմըզտան գա-
պուլ օլունմայաճաղընա տայիր վէրտիլիմիզ մանալարտան զու-
հուր իտէն մարազանըն թէսվիէսինէ միւթալիգ նէմէ տէվլէ-
թինէ պաղը մերթէպէ գօլայըգլար կէօսթէրալիմիզ էսնատէ ,
պապը ալի Բիթանէտէ օլան Լըրոբա տէվլէթէրի էլլիլէրինին

խիթարչարընա իթիպար իթմէյէրէք, ճէնկ էֆքեարընա վէ իս-
լամ թտաթիւպիւնա զահիպ օլուպ, շիմօիէտէք սիզէրէ տաթի
էյպէթ մաթիւմ օլմուշ տուր, պիզէրէ սմէն իլանը հարպ իլէ-
միշ տիր :

Պու ճիւմէ աճէլէ իլէ էլ վուրուլան շու թէրթիպին, իմ
բէրաթարումուզուն էֆքեարը խալիլէի սուլճիէսինէ շիմօիէք
տահա պիր սէքթէ կէթիւմէմիշ օլմալիլէ, պիզ տաթի իպթի-
տտաէ 20 հազիրան թարիիլիլէ պէյան իթալիլիլիզ գարարը էւ-
տէն պրապամայրզ, Պու թարիիաէ, իմբէրաթարումուզ Սւ-
լաճ Պուզտանը մուվալգաթէն իսթիլա իթմէսիլէ միւրաթ վէ
մագ սէտինին, մաթլուպ իթալիլ թարղիէյէ տալիր էլինտէ պիր
էմիիէթ պուլունմագ իշին օլտուղունու, վէ պունտան պաշգա
պիր առաթէթ կէօսթէրմէյէ ճէյինի վէ քէնտի շանը վէ մէնֆաա-
թը թահամմիւլ իտէպիլալիքճէ իւզէրինէ օլան ճէնկ հիւճիւ-
միւնէ գարշըլըզ իթմէյէ ճէյինի տաթի պէյան իթմիշ իտի :

Պու էսնատէ տաթի, վէ շու սօն թահրիքեթթէ պիլէ նա-
զար օլունմայարազ, իմբէրաթարումուզ էինէ պու նիլէթինի
թէպալիլ իթմիշ տիր : Սւլաճ վէ Պուզտան մէմէքէթինի ապքեր
իլէ իսթիլա իթմէմիզ իլէ էլիմիլտէ պիր բէհին կիպի պուլուն-
տուղունտան, մաթլուպ իթալիլիլ թարղիէյի հէր նէ վազըթ
էտինտէք, վաթիմիլ իւզըէ մէմէքէթէյնտէն ապքերիմիլ չըգար-
մազա հազըր իտէք տէ, շիմօիէք պուլունտուղունմուզ վէվի-
լէրտէ գարարլաշմաղա գանաթ իտիւպ, պու հալի թէճա-
վուզ իթմիլէ հէր նէ գատար վէսիլէլէրտէ վէրիլիր իսէ, միւմ
քին մէրթէպէ թահամմիւլ իտիւպ, զօր կէօրմէտիքճէ պու-
տայրէտէն տըշարը չըգմայաճաղըզ, Վէ խուսումէթէ պիլզ պաշ-
լամայրպ, օսմանլընըն հիւճիւմիւնէ պէքլէյէ ճէյիլ : Վէ էյէր
օսմանլըլար հէր հալտէ պիլիմ իլէ ճէնկ իթմէյէ ըրար իտէր-
լէր իսէ պու ճէնկ հուտուտինի պէօլիւթմէմէք էլինտէ տիր,
վէ իշի պիլիմ պունա վէրալիլիլ սիւրէթտէն պաշգա սիւրէ-
թէ վարարըմամագ տաթի պիւսպիւթիւն սայըր տէվէթլէրին
էլինտէ տիր :

Պու ճիւմէ պու պիր պէքլէնէճէք հալ իսէ տէ, էինէ միւ-
քեալէմէյէ մանի օլաճագ պիր շէյ օլմայրպ, ֆապաթ տօղրու-
սու տա պու տուր քի, Ռուսիա տէվէթինէ պու վէճճ իլէ ի-
լանը հարպ օլունտուգտան սօղըա, արթըզ էէնիտէն պարըշա-
ճագ եօլ արամագ արթըզ Ռուսիա տէվէթինէ տիւշմէյիպ,

անձագ պատր արի քէնտի մէնֆտաթրնը էյիճէ աղնայարագ , ետ քէնտիտի պիր միւսալէհէ եօլու թէքլիֆ իտէր ետ տախի թէքլիֆ օլանը գապուլ իտէր իտէ իմրէրաթոր թէրաֆընտան մուժանաթ օլուժանայաճաղը տախի աշիքեար տըր :

Տէվլէթը օսմանիէ իլանը հարպ իլէտէքտէն սօղրա , սէրիան ճէնկէ մուպաշիրէթ իտիւպ իթմէյէճէկի մալիւմ օլմատըղըն տան , շիմոիլիք եալընըղ պու մատլտէ լագըրտը իթմէյէ բուխ սաթ վէրիլմիշ տիր սիլլէրէ . պու պապտէ օլան էֆքեարը հաղըրէմիզի նէզտինտէ էլքի պուլընտուղուժուղ տէվլէթէ պէյան իթմէնիլ մաթլուպ օլուժուր , զիրա պուժուժն իլէ էյէր իսուսումէթէ պաշլանմը՝ իտէ տախի , մարաղա իքի տէվլէթ աւրաթընտա գալըպ , (շըրօբանըն գուսուր տէվլէթէրինէ պուժ տան պիր շէյ նէճաթ իտէմէղ օլուր :

Ն Է Ս Է Լ Ր Օ Տ :

— Պարտտէ մէ գքիւր իլանը հարպըն ճէրհի իչին ֆրանսըղըն րէսմի մագամընտա օլան Սնիլէօմ զաղէթաթընտան :

Բուսիտ տէվլէթի իլէ տէվլէթը օսմանիէ պէյնիտէ զուհուրա կէլէն միւնաղատ պու կիւնքի կիւն ճիւմէյէ էյիտէն մալիւմ օլմուշ տուր . վէ բօլլիթիգա մէմուրլարընըն ճահտ ու իգտամընա գարշը , պու կիւնքի կիւն պու մարաղանըն քէսպ իթախի հիլէթ , եինէ սալընը իտթըրտան չըգարամագ :

Պուտու շէրիֆտէ օլան զիարէթ մահալէրինին իսթամըն տան սօղրա Բրէնս Սէնչիգօֆ , տէվլէթի թէրաֆընտան շարգ քիլիսէսինին իսթիագաթընըն իպգասը իչիւն պաղը թէէմինաթ իսթէմիշ իտի . անձագ պու էմնիլէթ պիր կէլէճէք վագթըն վուգուաթը իչիւն օլուպ , սահիհ պիր նէ վուգուաթ վէ նէ Սթամպուլ բաթրիկինին պիր շէքէյէթի իլէ բրէնսը մուժայիլէյհին մաթլուպի թատիգ գըլընամամը օլտուգտան մատուտ , պատր արի թէրաֆընտան վէ գարիհէսինտէն զաթը շահանէնին ստոր օլան իտթը շէրիֆի իլէ բում միլլէթինին հէր պիր բուհանի իսթիագաթը թատիգ վէ իպգա գըլընմը տըր :

Իմոի բուսիտ ահալիսինին էքսէրիէթինին իթիրաֆ իթախի մէզհէպ իչիւն կէօրիւնմէմիշ իտէ տէ , Պրանտա , Վասթրիա , Ինկիլթէրա , վէ Բուսիտ տէվլէթէրի , սալթանաթը սէնիէնին շանընա , վէ հուգուգ վէ իսթիգալընա մուվաֆըգ պիր սիւրէթլէ պաղը թէմինաթ վերիլմէսինի տէ նասիհաթ իթմիլլէր ի :

տի . վէ Վ իէննա մէշվերէթի տախի իբի թէրաֆըն հուգուգու-
նա մըթապըգ պիր սիւրէթը թանգիմիյէ պուլմագ մէմուլինաէ
իտի : Պու սիւրէթը թանգիմիյէյէ պապը ալի թէրաֆընտան
կէ օսթէրիլէն էօղիւրլէրաէն աօլալը օ պիր տէվլէթլէր տախի
միւքէտաէր օլտուլար իսէ տէ , պու ճիւմլէ թաստիգ իաիւղ ,
բուսիա տէվլէթինին գապուլ իթմէսինէ տախի ճահտ իւ իգ-
տամ իլլէտիլէր : Բուսիա տէվլէթի պուհու գապուլ իթմէտիք-
տէն մատա , իտրիճիյէ նազըրը Վշիտ փաշանըն պու սիւրէթէ
վերտիլի թէպտիլթըր գապուլ իթմէտիքլէրինէ Վօնթ Վէսէլը-
տուն կէ օսթէրաիլի սէպապ վէ իլգահաթ մէգքիւր տէօրա տէվ-
լէթին մաիւմի օլտուգտա , ճիւմլէսի պիլ իթթիֆագ , Վ իէն-
նա սիւրէթինին թէքմիլլիյէ պապը ալի թէրաֆընտան գապուլ
օլտունմասըն պիր տիւրլիւ թէքլիֆ իտէմէյէճէքլէրինի պէյանէ
մէճպուր օլտուլար :

Իլթէ քէյֆիէթ պու հալտէ իքէն զաթը շահանէ , իլանը
հարպ իթմէյէ գարար վէրտի , պու հիւքիւմէթին հարէքէթի
քէնտինէ բաճի պիր քէյֆիէթտիր . անձագ բուսիա իլաննամէ-
սինտէ իֆատէ օլտունուգու վէճիլ Վ իլրոքանըն պաշը տէվ-
լէթլէրի , քէնտի նասիհաթլարը իլէ օսմանը հիւքիւմէթինին
քէօր ինատընը եէնմէյէ միւգթէտիր օլտամատըլար , տէմէք
աօղըտ սիւր լագըրտը տէյիլտիր : Վ իլրոքանըն պաշը տէվլէթ-
լէրի , պուհուն մուղայիրի օլտագ , էյի պիլտիլէր քի , էյիւքէն-
տի միւսալահէյէ մէյալ օլան ճահտ ու իգտամլէրի պէօլլէ պիր
նէթիճէսիգ գալմամըշ պիլլէ օլտա , շու մարաղանըն թէսվիլէսի
կինէ բուսիա թէրաֆընտան կէ օսթէրիլէն շարթ իլլէ պիթմէգ
իտի , չիւնքի պու շարթլարըն մուխաթարալը օլտուգու բուսիա
տէվլէթինին գուլլանտըլը լիտանտէն տախի տընաշըտը :

Իլանը մէգքիւր շու լագըրտը իլլէ իիթամ պուլուր . « Սա-
տամքի բուսիա տէվլէթի ճէնկէ թահրիք օլտունուշտուր , օտ-
մանը տէվլէթինի ահտնամէլէրին իճրասիւս մէճպուր իթմէք
իչիւն սիլահա տալրանմագտան պաշգա շարէ գալմամըշարը » :
Կիւզէլ ամմա օսմանը տէվլէթի հանկը ահտնամէյէ մուղայիր
հարէքէթ իթմիշ օրասը պէյան օլտունմամըշտուր :

Բիւշիւք Բայնարձա ահտնամէսիլլէ օսմանը տէվլէթի հէր
իւրիսթիյան քիլիսէսինի հիմայէթ իթմէյէ միւթահիւտ օլմուշ-
տուր , էրմէնի վէ բուլմ միլլէթլէրի թէրաֆընտան զաթը շահա-
նէյէ վէրիլէն արղու մահղէրլէր , զաթը շահանէտէն քէնտիլէ-

րինէ պիտի րիզ պուշրուլան իլթաֆ իւ ինայաթըն ալէնի թէչէք քիւրիւ տիւր :

Իտիրնէ ահանամէտինտէ Ուլահ վէ Պուղտան էյալէթլէրի ի չիւն պիր թագըմ մուհասէնաթ վէ իմթիալաթ կէսթէրիմիշ տիր , տէվլէթը ալիյէ պուշրաթ թէքմիլէն րայէթ իթմիշտիր , օգատար քի Ուլահ վէ Պուղտան պէյլէրի Սթիրպէյ վէ Կիգա կէրիյէ պիլէ չաղըրմամըշտիր , վէ պու կիւնքի կիւն մուամայիլէյհիւմ հիւքիւմէթլէրինի պրագըրպ չըգմըշտիր իսէ պիլէ , պապը տլինին ֆէրմանընա իմթիսալէն օլմայըպ , իլլա Բրէնս Կօրչագոֆուէն էմրինի իճրա իթմէյի մէշպուր օլտրապ տէվլէթի ալիյէնին էմրլէրինի իճրա իտէմէտիքլէրի իչիւն տիր :

Բէզալիք Իտիրնէ ահանամէտի միւճիպինճէ , Բրութ չայի իրի տէվլէթին հուտուտի պէյան օլմուշտուր , պու հուտուտուրուտիա ապքէրի թէքմիլ միւտալէհէ արասընտա թէճափուզ իթմիշտիր , անճապ օսմանլը տէվլէթի ապքէրի տախի թուէնայը օթէ թէրաֆա կէչտիքտէ , րուտիայա հիւճիւմ էթմիշ օլմաղտր , իլլա ահանամէլէր միւճիպինճէ տէվլէթը ալիյէ մէմալիքի սայըլան արաղի պիր գաչ այտան պէրիւ օլան հիւճիւմինտէն մուհաֆաղա իթմէք իչիւն տիր : Հասըլը միւրատըմը , պու մահալաէ ֆախտէտիզ պիր մուպահասայա կիրիշմէք օլմայըպ , անճապ հապիգէթը հալի պէյան իթմէյի ֆարղը աղիւմ պիլտիյիմիղտէն իճապ իլէմիշտիր :

Ինկիլիզին Բայը զաղէթասը տախի րուտիա տէվլէթինին իլանը հարպինի շու վէճհ իլէ ճէրհ իլէմիշ տիր :

« Պու իլանը հարպ վարագասընտա օլան մուպահասաթըն զայէթ եալան վէ ապէսէ օլան ճէսարէթիինի իսպաթ իթմէք պէյիւք պիր զահմէթէ միւհթաճ տէյիլ տիր : () օսմանլը տէվլէթի ճիւղէի պիր թահգիր ալամէթի կէսթէրմէմիշտիր րուտիա տէվլէթինէ , պապը ալի ասլա ճէնկէ թահրիք իթմէմիշտիր , վէ էյլէ պիր գուտրէթիւ գօմըուսուէնա ճիւղէի մէրթէպէ պիր ազվիաթը օլամամըշտիր :

Իմբէրաթորուէ մաթլուպլարը Դիւլէիլ լէյլէր միյիտի եօխսա պաշգա կէծնա միյիտի տէյի արամագ տա լաղըմ տէյիլ , մաթլուպուէնու սիլահ գուվէթի իլէ իսթէմէք զաթէն գայտէի քիւլլ իլէի միլլէլէ մուղայիր , վէ Ուլահ Պուղտանըն իսթիլասը ահանամէլէրին ֆէսիինէ վէ պօղուլմարսնա աչիքեար պիր նշանէ տիր :

Իրէնս Սէնչիգօֆուն մաթլուպաթը ասասը միւթասալտայլա պիւթիւն Լւրորբանըն պէյան իթտիյի էֆթեսար իլէ ըէտտ օլուն մուշ տուր : Զէր հալտէ արգասընտան մէմլէքէթէյնէ թէճա վուզ իթմէք բուսիանըն իգրարը իւզրէ տաիի պիր էօրֆ տէմէք օլտուղընտան , տէվլէթը օսմանիէյէ պիր թահգիր մագամըն տա օլուպ պու իքի մէմլէքէթտէ բուսիա ասքէրիին պուլուն մասը , իսլամ միլլէթինէ տայիմի սիւրէթտէ պիր մէյտան օգու մագ տըր :

Կէլլիմ իմբէրաթորուն իճրասընը մաթլուպ իթտիյի ահտ նամէլէրէ պունլարը հիշքիմսէ՝ պօզմայրպ եալընը քէնտիսինն պօզմուշ օլտուղու ճիւմլէնին մալիւմի տիր : Ալպաա պիր ահտ նամէ վար տըրքի , անըն գուվլէթիլէ , նէ բուսիա տէվլէթի նէ տէ օսմանը տէվլէթի մէմլէքէթէյնի իսթիլա իտէ պիլլը , պու ահտնամէյի իմբէրաթոր քէնտի հարէքէթի իլէ պօզտու : Գէզալլէք բումքիլիսէսի իմթիազաթը պապընտա օլան վէ զիքրի կէչէն ահտնամէլէրի , տէվլէթը օսմանիէ օլ վէճհիլէ վէ թէմա միլլէ իճրա իլլէմիշտիրքի , իմբէրաթոր պունլարըն նէրէսինէ վէ հանկըսընա մուղայիր հարէքէթ օլտուղունու պիր տիւրլիւ կէօսթէրէմէյերէք եալընը պունտան պէօյլէ իպգա օլմալէրի տալասընա գալպըշմըշ տըր :

Պու տէֆա Լւրորբայէ միւթասալիգ ճէսիմ պիր հալատիս օլմայրպ մէճմաամըզտա տաիսի եէր գալմամըշ օլտուղունտան անլէրտէն սարֆը նա զար գըլընմըշտըր :

ՀԱՍԹԻՍԱԹԻՐ, ՍԻԻԹԻՆԼՎԻՒ

Ըսթրիա էլլիսի պարոն Պրուգ ճէնապլէրինն մաթլուպու իւզրէ , բուսիանըն թիւճար կէմլէրինէ վէրիլէն միւսաատէնին վագթընա զամ օլունուպ , գարա տէնիգտէ օլանլարա , կէչէն նոյեմբէրին եիրմինճի կիւնիւնտէն իթիպարէն գըրգպէշ կիւն , վէ տըշ տէնիգինտէ օլանլարա իւշ այ միւհլէթ վէրիլիշտիր :

— Կէչէն նոյեմբերին եւտինձի ճիւմա էրթէսի կիւնիւ ֆըրանսըզ էլէիսի Պարսկէ տ'իլիէ ճէնապլէրի, ֆրանսըզ ամիրալը միւսիւ Համլէնի վէ սայըր սէֆարէթ մէմուրլէրինի վէ գօման տանլէրինի պէրապէր ալարագ մապէյնը հիւմայունէ ազիմէթ իտիւպ, քէմալը իլթիֆտիլէ գապուլ պույրուլմուշ, վէ թէրաֆը իմրէրաթարիտէն օլան իթիմատնամէսինի թագաթիմ պույուլմուշտուր: Սէֆիրի մումայիլէյհ հուզուրու շահանէտէ նութգ իտիւպ, զաթը շահանէ տախի ճէվապ պույուլմուշտուր շար իսէ տէ, նէշը օլունմամըշ օլտուզուլտան պուլ մահալէ տէրճ օլունմամա մըշտուր:

— Սահր մէզքիւրիւն օնունձու կիւնիւ Ինկիլիզ էլէիսի Լ օրտ Լէտգիֆ (Վանինկ) ճէնապլէրի տախի ինկիլիզ ամիրալը Տըն տաս ճէնապլէրինի վէ միւթէպէր քօմանտան վէ զապլմանը պէրապէր ալարագ մապէյնը հիւմայիւնէ թէշքիֆ իթմիշ, վէ ֆէվգ էլ տտէ իգրամ իլէ գապուլ պույուլարագ, հուզուրու շահանէտէ շու նութգու սէօյլէմիշտիր:

Ինկիլէիլէի Լ օրտ Լէտգիֆին հոշըրտ շահանէպէ օլան նոթգու:

Ինկիլիզ տէվլէթինին, գուտրէթիւ միւթթէֆիգի (գաշնակից) օլան ֆրանսըզ իմրէրաթորու իլէ պիլ մուխապէրէ տէվլէթը օսմանիէնին հուգուգ վէ իսթիգլալինին վէգայէսի զըմնըն տա, Ղէմալէթիւ գրալիշամըզ թէրաֆընտան, զաթը շահանէլէրինին մաթլուպի իւղրէ կէ օնտէրիլէն ֆըրգայը տօնանմանըն ամիրալը վէ գապատնլէրինի պուլ տէֆա հուզուրու շահանէլէրինէ թագաթիմ իթմէրլէ, կէրէք քէնտիլէրինէ (ամիրալ վէ գապատնլարա), վէ կէրէք պուլ պէնտէլէրինէ միւճիպի քէմալը շէրէֆ իւ իֆթիխար օլաճագ պիր վաճիպէյի զիմմէթի էտա իթմիշ օլուրում:

Կէրէք զաթը շահանէնիղին վէ կէրէք վիւքէլանըզըն. Ինկիլիզ միլլէթինին տօթլուզու գատրինի նէ մէրթէպէ ֆիրատէթլէ աղնամըշ վէ (Ինկիլիզ միլլէթինին) թէվէճիւհիւնէ նէ տէրէճէտէ գալլի գուլլէթ իթմիշ օլտուզու, պունլարըն (տօնանմանըն) պէօյլէ պիր գայլէլի վագըլթաթ Լըթիմանէտէ պուլլունմասը իլէ տախի աշիքէտը օլուր:

Իտարէի ու մուրտա, զաթը շահանէնիղին իթթիխագ իթմիշ օլտուզու բօլթիթիգանըն, ագլ ու ատալէթէ մուվաֆըզ սիւ-

րէթո՞ւն պուլունմասընա սարժ օլունան հիմմէթինիզ տախի պու-
լիքի միլէթին տօսթլուզունու գալիէն պէնտ իտէն խայրըլը էֆ-
քէարարը արթըրը պ զիատէլէթմէյէ ազիմ պիր վասէթա օլա-
ճագ տըր :

Պիլա սէպէպ գուհուրա կէլէն շու հիւճիւմսթոնն տօլայը ,
տէվլէթը ալիէնին մուհաֆազաը զըմննտա մուալէնէթ իթ-
մէք իչին վագի օլան պունճա ֆէտաքեարըլընա մուգապէլէ օ-
լարագ ինկիլիզ տէվլէթինին արայաճաղը միւքեաֆաթ , եալը-
նըզ Լըրօքաննն թահսին իթմէքտէ օլտուզու պիր ուսուլու ա-
զիմէնին իսթիգրար պուլմասը տէյիլ տիր . իլա հէր սընրֆ հագ-
գընտա վէ թէպապէրին մէնֆաաթը իչին , տէրէճէ պէ տէրէ-
ճէ , ֆագաթ թէքմիլ պիր իլէրիլէյիշ ուսուլինի զաթը շահա-
նէլէրի մէմալիքին հէր թէրաֆընտա իճրա իթտիրէրէք քէսպ
իտէճէյի գուվլէթ վէ իգպալինէ տախի եինէ օ սէպաթ իլէ ին-
կիլիզ տէվլէթինին նազարը տըգգաթընը տիրիզ իթմէլէճէյի տիր :

Պու ճիւմէ ինկիլիզ տէվլէթինին պաշըճա վէ էլտէն պրա-
գամայաճաղը իւմիտի , վէ շու թէյսիրի մուալէնէթինտէն
տօղըուտան տօղըույա մէրամ վէ մագսէտի եինէ պարըշ միւսա-
լէհէ մատտէսի տիր . լաքին տէյիլ արտատըճը վէ ալընտըրըճը
պիր պարըշ միւսալէհէ , իլա էյլէ պիր միւսալէհէ քի , ախէր հիչ
պիր տէվլէթ հագգընտա տախի նամուսուզըւգ վէ հագսըլըգ
սայըլմայարագ , սալթանաթը սէնիլէնիզին հուգուգունու , վէ
հիւքիւմէթինիզին իսթիգլալինի գալի թէմէլէր իւզէրինէ պինա
իլէյէ : Պու միսիլու պիր միւսալէհէյէ նէ գատար չտպըգ օլա-
պիրիքսէ մուվաֆֆագ օլմագ գանն իտէրիմ զաթը շահանէլէրի-
նին տախի էշէտար արզուսի էմէլի տիր : Հաթտա միւթթէ-
ֆիգլէրի (ինկիլիզ ֆրանսըզ) թէրաֆընտան տախի պու խու-
սուսա զիատէսիլէ իգտամ պույրուլմասը մախսուսճա թէֆհիմ
գըլընմըշ տըր : Վիւքէլայը շահանէլէրի թէրաֆընտան տախի ,
պունուն րանա ֆէհմինէ վարըլարագ , տայիմի պիր էֆքեարը
միւթէտիլէ իլէ պունա զիատէսիլէ իգտամ վէ սայ օլուն
տուզունու տույտուզում տա , քէնտիմի պախթիյար (պախթըլ) ,
ատտ իտէճէյիմ :

Օւլիւ շահանէլին ճէվալը :

Ըմիրալ ճէնապլէրի իլէ գօմանտան ճէնապլէրինի կէօրէրէք
իֆթիխար իթմիշ օլտուզումա վէսիլէ օլտուզունուզ իչիւն ,

իպթիտատե սիզէրէ Թէշէքքիւր իտէրիմ էլ ի ճէնապլէրի :

Վազթը հայէ նազարէն պէօյլէ պիր մէշհուր ամիրալ գօմանն տասը իլէ պիր ինկիլիզ տօնանմասընըն պուրալարտա պուլունն մասը , գուտրէթլիւ միւթթէֆիգէմիզ հաշմէթլիւ ինկիլթերւրա գբալլէասընըն տօսթլուղունա աշիքեար պիր նշանէ տիր : Պու պապտէ օլան շիւքրանիէթ էֆքեարլմըզը միւշարալէյհայա պիլտիրմէնիզի տախի նիազ իտէրիմ :

Ինկիլիզ տէվլէթի , տէվլէթիմիզէ չօք տէֆա վէ կէօնակէօն հիմմէթ էսէրլէրի իպրազ իլլէմիշ տիր , պու տէֆա տախի հուգուգ վէ իսթիգլալը սալթանաթլմըզա սէքթէ կէթիրէն , բուսիանըն հապսըզ իտտապարընը հէր վէճհ իլէ լէատ իտէճէյինէ շիւպհէմ եօգ տուր :

Ինկիլիզ տէվլէթի միսիլլու գուտրէթլիւ վէ ալիճէնապ պիր տէվլէթին , վէ ատալէթլիւ , ագբլլը , վէ միւրլլէթլիւ ինկիլիզ միլլէթինին Թէվլէճճիւհիւնտէն , նէ ազիմ մէնֆաաթլար զուհուր իտէճէյինի պիւթիւն ճիհան միւշահէտէ իտէճէք տիր :

Վիւքէլամըզ տախի , ախէր տէվլէթ վիւքէլալէրի միսիլլու , նամուսումուզա վէ հուգուգու սալթանաթլմըզա մուվաֆըգ օլան պիր միւսալէ հէյի թալէպ վէ էմէլ իթմէքտէ տիր :

Թէպամըզըն իսլահիյէթը հալ վէ իգպալլէրի հապգընտա օլան էֆքեարլմըզը , ճիւմլէտէն զիատէ զաթը ասըլանէլէրինին պիլլըր վէ թանըր օլտուղու մալլիւմ տիւր :

Իշ պու նութգու հիւմայունուն իսթամընտա սէֆիրի մումայիլէյհ ճէնապլէրի մայէթինտէ օլան ամիրալ վէ միւթէպէրանը զաթը շահանէյէ իպրազ իթմիշ օլմաղիլէ ճիւմլէսի պաշգա պաշգա իլթիֆաթը սէնիյէյէ նայիլ օլարագ մէսրուրէն մահալլէրինէ ալտէթ իլլէմիշէր տիր :

— Իէվմը մէզքիւր վէ էրթէսի չարշամպա ախշամըսը , մահմուտիէ նամ իւշ անպարլը վէ գաբուտան փաշա կէմիսի տէրունինտէ ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ ամիրալարը վէ պէօյլէք գօմանտարլարընա ճէսիմ վէ ալաֆրանկա իքի զիաֆէթ վէրիլմիշ օլուպ , ֆագաթ կէրէք սէֆինէյի մէզքիւրիւն տօնանմասը , կէրէք սուֆրանըն Թէզէիւնաթ վէ ճէսամէթի , վէ կէրէք օյունլարըն նէվիւ թօհաֆիէթի գօլայըզլա թարիֆ օլունուր շէյ օլմատըղընտան , զարուրի սարֆը նազար գըլընըպ , ֆագաթ իքի տէվլէթ ամիրալարը վէ գօմանտարլարը Թէրաֆընտան տախի էօմ

րիւմիւզտէ պու զլննէթտէ զիւֆէթ կէօրմէտիք տէյիւ տէֆա-
թէն վէ միւքէրրէրէն շահատէթ իթմիշ օլտուգլարը , պու
մահալտէ զիքր օլունուր :

— Գամբանիա վաքօրլէրինտէն օլուպ , պու էանատէ թէրտա-
նէյիլամիրէ իրտմէթինտէ օլան Սէտարը թիճարէթ նամ վա-
քօրու , թիրապուզանտան Նիթանէյէ կէլիքէն բուսիա տէվէ-
թինին եէտի ֆրգաթլն վէ պիր պէօյիւք վաքօրունա բասթ կէ-
լէրէք եօլունու քէստիրմիշէր . վէ իւզէրինէ թօփ աթարապ
հիւճիւմ օլունտուգտա , մէգքիւր վաքօրտա թօփ պուլունմա-
տրզլնտան գարշը կէլննէմէրէք թէսլիմէ մէճպուր օլունմուշ
իսէ տէ , տօղրուսու բուսիա տօնանմասընա պէօյիւք շէրէֆ օ-
լաճապ պիր քէյֆիէթ տէյիլ տիր :

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

Դարա տէնիզտէ Բաթրոնա Օսման բաշա , վէ Տիալա Հիւ-
սէյին փաշա գօմանտաւրնտա պուլունան , վէ եէտի գըթա ֆր-
գաթլն վէ իւշ գըթա գօրվէթ վէ իքի վաքօր կէմիլէրինտէն
միւրէթթէպ օլան ֆրգայը տօնանմայր հիւմայիւն , զայէթ շէ-
տիտ ֆուրթունա վէ մուխալիֆ հավայէ թէսաաիւֆ իտէրէք ,
Սինոպ լիմանընտա տէմիր իւզէրինտէ պունլունտուգլարը հաւ-
տէ , բուսիա տօնանմասընտան իքի գըթա իւշ անպարը վէ
տէօրտ գարաք վէ իւշ ֆրգաթլն վէ պիր նալի վէ իւշ վաքօր
Էմիրալ Չաթիշէֆին զիրի գօմանտաւրնտա օլարապ կէշէն նու-
յեմքերին օն սէքիզինճի չարշամպա կիւնիւ պիր բուսլու հա-
վատէ իւզէրլէրինէ կէլիպ ֆրգայը մէգքիւրիւն թէսլիմի զըմնըն-
տա իշարէթ շէքմիշ իսէ տէ եէվմի մէգքիւրտէ սաաթ եէտի
պուշուք բատէլէրինտէ մուհարէպէյէ մուպաշիլէթ օլունուպ ,
թայիֆ վաքօր ֆրգաթլնի մաքինասընա եօլ վէրիպ , վէ կիւլ-
լէլէր արատընտան կէշէրէք ճիւմաա կիւնիւ Նիթանէյէ վասլ
վէ պու խապէրի կէթիւրմիշտի , վէ բազար կիւնիւ տաիի թահ-
գիգի մատտէ իշիւն ֆրանսըզ վէ ինկիլիզ տօնանմալէրինտէն պի-
րէր ֆրգաթլն կէօնտէրիլիւպ , քէյֆիէթ թահգիգ գըլընմըշ
օլմաղիլէ , • վաքօրլէրին ալտէթինտէ , բուսիա տօնանմասընըն

հէմ սայրտա զիստէ վէ հէմ կէմիլէրինին իրի վէ իւչ անպարթը
օլմասը ճիհէթիլէ ֆրգայը տօնանմայը հիւմայիւնիւն թէլէ
ֆաթը զիստէ օլտուղու, թէվաթիւր օլմուշ տուր : Վէ մու
հարէպէ կէճէ սաաթ պիրէ գատար միմթէտ օլմուշ օլմաղիլէ,
ասաքիրի շահանէնին էջլէ գուվլէի ճէսիմէյէ գարշը տուրմագ
վէ տէվլէթ վէ վէթանը ուղրունտա ճան ֆէտա իտէրէք մէրու
անէ իպրազ օլունան սէպաթ վէ սատագաթ հիչ պիր վագըթ
տա կէօրիւմիւշ վէ իշիտիւմիւշ շէյ օլմայրպ հէման ճէնապը հագ
հագըթթի շահանէյէ թիւքէնմէզ էօմր վէ իգպալ իհսան պու
յուրսուն : Հէր նէ գատար ֆըրգայի մէզքիւրէ շիքէսթ վէ
թէլէֆ օլմուշ իսէ տէ, բուսիա տօնանմասընըն տախի հէր պիր
թէրաֆը զիստէսիյէ սագաթլանարագ օլ կէճէ վէ էրթէսի
կիւնիւ ալտէթ իտէմէյիպ, թէֆային մէզքիւրէ սագաթլանմըշ
օլան մահալլէրինէ միւշամպա շէքէրէք վէ վաբօրլէրէ րապթ իւ
տէրէք տիրէքսիզ վէ օրմասըզ պուլունտուղու վէ բէրիշան օլ
տուղու հարտէ ճիւմա կիւնիւ ալէլտապահ լիմանը մէզքիւրտէն
չըգըպ կիթմիւշ. վէ բուսիալը թէրաֆընտան աթըլան եաղը բա
շավրալարտան Սինոպուէ պաղը մահալլէրի միւշթէրէք օլմուշ
տուր :

— Ըճէմտէ աղըր պիր մասլահաթտան տօլայը ինկիլիզ էլէ իսի
աճէմ շահընա պիր միւզէքքէրէ վէրմիւշ օլուպ, թէսվիէսինէ
մուպաշէրէթ օլունմագտա իքէն, բուսիա սէֆարէթի տէսիսէ
սիյլէ մէն օլունմուշ, վէ մասլահաթըն իգթիզասընա նազարէն
ինկիլիզ էլէ իսինին պէջլէ ուղրունտուզ տէսիսէլէրի պիւս ֆիւ
թիւր սէյր իւ թամաշա իտէմէյէճէյի էճիլտէն, աճէմ տէվլէթի
իլէ գաթը մուամէլէ իթմիւշ օլտուղու աճէմ հուտուտինտէն եա
ղըմըշտոր տէյիւ, թո-լնալ ար գօնալանլիւօլլէ մուհարրէր տիր :

— Փորթէկիզ գրալիշասը օլան իքինճի Տօնա Վարիա, պու
տէֆա լօհուսալըգտան 34 եաշընտա օլարագ վէֆաթ իթմիւշ,
վէ Փօրթէկիզ տէվլէթի շարթնամէսի միւճիպինճէ, զէվճի
Ֆէրտինանտ Սագս Վօպուրլ կօթա ճէնապլէրինէ եաղընըզ գը
րալ իւնվանը վէրիւմիւշ օլուպ, պու տէֆա միւշարալէյհանըն վէ
ֆաթընտա օղու պէշինճի Տօն Բէտրօ նամի իլէ սանտալիի գը
րալիէթէ ճիւլիւս իթմիւշ իսէ տէ ագլը պալիզ օլունճայատագ
բէտէրի վասի օլաճաղը կագէթալէրտէ մուհարրէր տիր :

— Ըսիթանէտէ միւգիմ Սպանիա էլէ իսի թէպտիլ օլուպ,
եէրինէ Ընթուան տը թիքէլմնամ ասըլգատէ էլէ թային դը

ընմըն օրմաղիլէ, մումայիլէյհ վիրիւտ իտիւպ, կէչն այն երբ մի տէօրտիւնճիւ չարչամպա կիւնիւ մապէյնը հիւմայիւնէ պիւ ազիմէ, թէրաֆը շահանէյէ իթիմատնամէ սինի թէպիւմ իյլէմիշ տիր :

— Իւմ էլի օրտույի հիւմայիւնիւ թէրաֆընա պունտան աղ-տէմ ազիմէթ իթմիշ օլան Սպանեա միւթէպէրանը ճէնէրալէ-րինտէն Քօնթ Նիւս Ռիմ ճէնապլէրի, պու աէֆա ասաքիրի շահանէնին գըչամասը ճիհէթիլէ ասիթանէյէ ալտէթ իթմիշ տիր : Ղէնէրալը մումայիլէյհ ասաքիրի շահանէնին չէճաէթ վէ մէրտիլինի ըյէ էլ այն միւշահատէ իթմիշ օլուպ, հէր մահալ տէ մէտհիւ սէնա իթմէքտէ օլտուղու իշտիլմիշ տիր :

— Մէմին էօթէ թէրաֆընտա օլան Մֆղան հիւքիւմէթի տախի տէվէթը ալիլէ իլէ հէմ մէղհէպ օլտուգլարը ճիհէթիլ-լէ, իշ պու բուսիա մէսէլէսինտէ տէվէթը օամանիլէյէ մուա-վէնէթ իթմէք միւրատ իյլէմիշէր իսէտէ, բուսիայա կէլմէք իւզըր Մէմտէն կէլմէլէրի լազըմ կէլտիլինտէն, վէ Մէմ տա-խի պու պապաէ հէնիւզ էֆքեարընը պէյան իթմէմիշ օլտուղուն-տան պէյնլէրինտէ կէրէյի կիպի գըսալըգ հասըլ օլտուղու իսթիւ-պար գըլընմըշտըր :

Ի Լ Ե Ն

Մէճմասյը Հալատիսին օն տէօրտ այլըղը թէմիզ ճիլտ պաղլանմըշը օթուզ զուռուշ. վէ հիլէթի ասլիէսիլէ եիկիրմի զուռուշա սա-թըլաճագ օրմաղիլէ, Պէօյիւք Լէնի խանտա Մէճմասյը Հալատիսին օտասընտա, վէ Չար սուտա Սարգարեան Պարոն Յարութիւնուհ թիւքեանընտա վէ սայրը մահալլէրտէ տախի պուլունուր օլտուղու իշար գըլընմըշ տըր :

Թ Է Վ Ա Ր Ի Խ

ՎԵՆԵՏԻԿ ՎԵ ԶԻՆԻՎԻՉ ԿԵՄԻՃԻԼԵՐԻ

ՎԷ ԲԻՒՍԹ ՕՖ ԲՕԼՕՄ ՊՈՒՆ

ԱՄԵՐԻԲԱՅԸ ՊՈՒԼՄԱՍԸ

Օ՛ Ի-Է-ՆՃԻ- ՎԷ ԿԱՆ ԷՎԷԼԷ ԴԵՃԱՆԱՐԿԱՆ ԿԱԴԵՅԷ ՎԷ ԻԷԼՆԱՄ :

72 .

1538 — 1550 . Պոլս էօրիւմիւնիւ նազը իթախիմիզ Բիզարըն իւչ գարտաշը վէ սայրը Սպանեօլ վէ Բօրթէկիզ նիչէ պախթ արգասընա տիւշէն ճէտուր ատամլար , պաշարընա պիր թագըմ եխիտլէր թօփրայարագ Լմերիգանըն հէր թէրաֆընը արամայա գալգըշտըրը . պոլնլարը նէ բասթ կէլտիքլէրի էօրֆիւլիւ վէ իչի ճանալար իլէ տօլու ըրմագլար , նէ պոլլու թլարտան իքի գաթ եիւքսէր տաղլար , նէ կէչիտ վէրմէղ սըգ օրմանլար , նէ հատսըզ հիսապսըզ կէօլէր , նէ այլար իլէ եաղան եաղմուրլար , չամուրլար նէ հաժա վուրմալար , վէ նէ տէ սայրը պոլ թէրաֆտա օլմայան ֆէնա սըթմալար վէ հիւմմալար , վէ սայրը իլէթլէր , հասըլը նէ սօուգ վէ նէ սըճագ , նէ եապանիլէրին հիւճիւմիւ հիչ պիր շէյ պոլնլարը մէն իտէմէտի : Լմերիգայը ճիւնիւսիտէ չօպա նըն պիրի պիր կիւն պիր գօյուլն գայպ իտիւպ , արամագ իչիւն տաղլարա տիւշտիւքտէ եէր եիւղիւնտէ կիւմիւշ բարչտլարը բասթ կէլտի , վէ թէրմիլինի թօփրամաղա գուտրէթի եէթիշ մէտիլինտէն էթրաֆ իւ էգնաֆա խապէր վէրտիկինտէ , տէր ա գապ սայրսըզ հիսապսըզ թամահի Սպանեօլար օ թէրաֆա հիւ ճիւմ իտիւպ , պոլ մէշուր կիւմիւշ մատէնինի իչէթմէյէ պաշ լատըլար , վէ ճիվարտա պիր պէօյիւք շէհիր գօւրուլուպ խամնէ բօլիլ թէսմիյէ գըլընտը . վէ մատէնէ տախի բօթող մատէնի տէնմէքլէ մէշուր օլտու : Իւչ եիւզ սէնէ պիր տիւզիյէ իչէթիւ լիւպ չըգան մատէն քիւլլէրի հէր սէնէ Վալիոն թէսմիյէ գըլընան պէօյիւք կէմիլէր իլէ Սպանեայա կէօնտէրիլիտի , հէր սէ-

նէ պու կէմիւրին կէլիւ պէօիւք զիննէ թ վէ ալայ կիւնլէրի օլուրուտու օրատա , հէր քէս իշի կիւծիւ պրագըպ սէյրինէ կիւտէր , վէ ալէնէն օլունլար վէ տօնանմալար թէրթիպ օլունուրուտու : Երպայը վուգուֆուն թարիֆի իւզըն պիւ թիւն տիւն ետտէ մէվճուտ օլան կիւմիւշիւն իւշտէ իքիսի պու մատէնտէն չըգմըշտրը , վէ Սպանեա տիրէկլի բիտլընըն պօլլուղու , վէ տիւն եանըն հէր թէրաֆընտա պուլունուպ կէշմէսի , վէ կիւմիւշ իշլէրինին էքսէրիա օնտտն պօզուլուպ եարըմասը պունա աշիքեար պիր նշանէ տիր : Պու մատէնին կիւմիւշիւ շիմտիւրտէ թիւքէնիւպ , ատէթա պիր մատէն գատար , վէ զայէթ տէրինինտէ կիւմիւշ պուլունուպիւր տիր :

Պու ծիւմլէ հէր քէսին էնվայը տէրտ ու միհնէթ վէ չապուլամա , վէ ալըն թէրի իլէ կիւծ իլէ գազանապիլմէքտէ օլլուգլարը կիւմիւշիւ Սպանեօլար պէօլէ գօլայըգլա էլէ կէշիւրտիքտէ , զէնաաթ մարիֆէթ թիւարէթ ծիւմլէի էլտէն պրագըպ , սէֆաաթ վէ զէվքէ տիւշիւպ մէրտիքէրինի զայպ իթտիւր , վէ կէվէտիւր , վէ պէօլէ պիր գօլայըգլա էտինտիքէրի ծիւշանը ճէտիտի մուհաֆազա իտէմէյիւպ . եավաշ եավաշ էլլէրինտէն ուշուրտուլար , վէ քէնտիւրինէ բէք ազ եէր գալըպ , գուսուրու եա քէնտի պաշքէնա հիւքիւմէթլէր , եա տախի Ինկիլիզ , Ֆրանսըզ , Իւսս , Ֆիլէմէնք , Տանիմարգա , վէ սայըր տէվէթլէրին էլլէրինէ տիւշտիւ :

Եւրոբալուլար ան պէ ան Լմերիգանըն իշ թէրաֆլարընա գատէմ պասըգճա կէօնակէօն թաճիւպիւ հալ վէ հիյէթէ թէսատիֆ իտէրէք միւթէհայիր օլուրլարտը : Տիւրլիւ տիւրլիւ մայմունլար , վէ ալաճա շէպէրլէր , բէնկ բէնկ իրիլի ուֆագլը փափաղանլար , վէ սայըր էնվար գուշար խուսուսա արը գուշու թապիր օլունան պիր նէվի էն ուֆագ գուշ քի , թիւլլէրի էլմաա կիպի բարլայըպ , կիւնէշին շափգընա կէլտիքտէ , ալ եէշիլ սարը շէօլլէր ուշար , պունլար իլէ պարասպար , պաղի զէհիրլի ճանափարլար , եանի պօս երլանը , քի , ուզագտան կէօրէնլէր աղաճ քէօքիւ զանն իտէպիլիւր , վէ սէրթ փուլլու պիր նէվի զէհիրլի երլան քի , եիւրիւտիւքտէ փուլլարընըն շամաթասըն տան հասըր օլան սէտայէ նաղարէն չընղըրագ երլանը թէսմիյէ գըլընմըշտըր , պու հայլանլէրին քեաֆիէսի պու կիւնէտէք Լ-

մերիգանն օրմանլարնտա միւշահէտէ գըլնմագտա իսէ տէ , կիւն պէ կիւն նատիրլէնմէքտէ տիրլէր : Պունլարտա մատաա Նւրսքանն հէր թէրաֆընտան կէլէն , վէ պուրալարտա պիղէրին գուլանտըր վէ կէօրաիւիւ հայլանաթըն հէր տիւրլիւ հայլանաթ օրայա տաիի կէօթիւրիւլիւպ . արթմըշ թաշմըշ , վէ տաղլարտա եապանի հիլէթինտէ տաիի չօղալմըշտըր , հասըլը , պէօյիւք կէօլէր ուզուն ըրմագլար , եիւքսէք տաղլար , վասի օվարար , կէօնակէօն գօգուլու չիլէքլէր վէ օթլուգլարըն չօգլուզու վէ ճէսամէթի ճիհէթիլէ սաքին օլտուզումուզ պուէսկի տիւնեայէ գըյատա կէլէմէյէճէք մէրթէպէտէ ֆայիգ տիր , ուզուն օվարարտա վէ չէօլէրտէ , պիր նէվի իրի խուրմա աղաճը վարտըր քի , եաքրագլարը չէմսին հէրարէթինտէն ինսանլարը մուհաֆաղա իտիւպ , մէյլէսի գարընլարընը տօյուրուր , վէ գապուգլարընտան ագան պիր նէվի քան թաղէլէյիճի շէրպէթ տաիի սուսուզուգ հարէրէթինի տէֆ իտէր : Իշնասըլ Սպան եօլ վէ Փօրթէկի վէզսայըր միլէթլէրին պիր մըգտարը ալթըն վէ կիւմիւշ իլէ զէնկիլէնտիքտէ . պիր մըգտարը տաիի Լմերիւ գանն մահասուլարը իլէ թիճարէթ իտիւպ , օնլարտան աշաղը գալմատըլար : Լլա չիվիտ , գըրմըղ , գընա քընա , գագաօ , (չիգօլաթա պատէմի) շէքէր , գահվէ , վէ սայըր էնվար պահարաթ , վէ կէօնակէօն վէ բէնկ բէնկ մաօն աղաճլարը ամերիգանն գաաիմի մահասուլարը օլուպ , զայէթ զիյգըյմէթ շէյլէր օլտուզունտան , պունլարըն թիճարէթիլէ պու կիւնքի կիւն միլիւլար իլէ լիւրպլէր տէվը օլունմագտա տըր :

Լմերիգա արագիսի տիւնեանն պէշ գըթասընտան պիրի օլուպ , պաթըր թէրաֆը Պահըր միւհիթ , վէ շարգ թէրաֆը Պահըր Լթլանթիգ թապիր օլունան տըշ տէնիզլէրի . վէ Ղիւնուպ վէ Շըմալ թէրաֆլէրի Պահըր Սիւնճէմիտ եանի տօնմուշ տէնիզլէր իլէ իհաթէ օլունմուշաուր : Վէ ասըլ պու արաղը թապիի իքի գըթայէ պէօլէնմիւշ օլուպ , Բանսամ թապիր օլունան տար պիր պէլիլէ պիր պիրինէ պիթիշմիշտիր , վէ պիրինէ Լմերիգայը ճիւնիւսի , վէ տիկէրինէ Լմերիգայը Շըմալի թէսմիլէ օլունուր : Լմերիգայը Շըմալիտէ եէտի հիւքիւմէթ վարքի , պիրինճիսինէ Լըրաղի Պութպիէ , իքինճիսինէ , Լմերիգայը Բուսիա , իւչիւնճիւսիւնէ Պանատա , եախօտ ճէտիտ

Ինկիլթէրրա . վէ տէ օրտիւնճիւսիւնէ , Սէմալիքի միւճթէմէայը
Լճերիգա , վէ պէշինճիսինէ Սէգսիգօ ճոււմհուրու , վէ ալթըն
ճըսընա Պուլաթիմալա ճոււմհուրու , վէ եէտինճիսինէ Լնթիլ
ատալարը տէնիր :

1°. Լըալէի Գո-Լալիյէ : Պու թօփրագլար զայէթ սօուգ վէ ին
սան սաքին օլմաղ մահալլէր օլտուղունտան պուրանըն ահալիսի
հէնիզ եապանի հիյէթինտէ օլուպ , ախէր միլլէթլէրտէն պու
րալարա սամուր վէ սայիր զ'յ գըմէթ հայվանաթըն ավը իշին
կիտէրլէր վէ կէլիլլէր :

2°. Լթիլգայը Լոսիս : Պու արագի Լճերիգանըն Շըմալ թէ
րաֆընտաքի պէօյիւք ատալարտան իպարէթ օլուպ , եիւզ պին
գատար ահալիսի վար վէ էքսէրիսի բուսիալը քիւրք թիւճարա
լը տըր :

3°. Գանաթա , Էսիօթ Ինկիլթէրրայը Ճէփիս : Պու էյալէթ իպթիւ
տա ֆրանսըզլարըն էլինտէ իսէտէ , եիւզ , եիւզ եիրմի սէնէ
ագտէմ Ինկիլթլէրէ կէշմիշ օլուպ , պէօյիւն քի կիւն պիր պու
չուգ միլիոնա եագըն ահալիսի վար , պուրատա ճէսիմ բինկա
պալըղը ախգուլիթասը օլուր , վէ Նիաղսրա թապիր օլունան
զայէթ ճէսիմ պիր ըրմագ , իքի եիւզ էլլի արչըն եիւքսէքտէն
ուչուպ , փէյտա իթտիլի տէհէթլիւ չաղըլթը պու մահալտէ տիր :

4°. Սէմալիյի Դի-Ճիլիմէայը Լթիլգա : Պիւթիւն Լճերիգանըն
էն գուտրէթլիւ հիւքիւմէթի պու ճոււմհուր տուր քի , սէքսէն
սէնէ ագտէմ Ինկիլթլէր էյալէթլէրինտէն պիրի իքէն , վէրկի վէ
զուլմա տայանամայարագ , թուղեան իթտիլլէր , վէ Ինկիլթլի
տէնիլտէ վէ գարատա եէնիպ ֆրանսըզըն մուլէնէթլիլ պաշ
լը պաշընա պիր պէօյիւք ճոււմհուր հիւքիւմէթի օլտուլար , վէ
իպթիտատէ իւչ միլիոն ահալի իքէն շիմոի 25 միլիոնու թէճա
վուզ իթմէքտէ վէ կիւն պէ կիւն տախի արթմագտա տըրլար ,
պուրատա մէշուր շէհիրլէր , թէրսանէլլէր , ֆապրիգալար .
տէմիր եօլար , գանալար վէ սայիր թաճիւպլիւ էպինյէլլէր վար ,
վէ ահալիսինին իւչտէ իքիսի Ինկիլթլի միլլէթինտէն նէշաթ իթ
միշ օլուպ , պագիսի եա սիահ արապ , եա Լէրլի ամերիգալը
տըր , իպթիտատէ եալընըզ օն իւչ էյալէթ իքէն շիմոի օթուղի
իւչ էյալէթէ պալիղ օլմուշ տուր , վէ ալթուն չըգան Գալիֆօր
նիա էյալէթի տախի մուախիսարէն պու հիւքիւմէթին ալթընա
կէշմիշալի :

5°. Սէգսիգօ ճոււմհուրու : Պու էյալէթի 1519 թարիխինտէ

Յերնանտո Քորթեսին քէշֆ իթմիշ օլտուզու մէ ճմամբդտտ հիքեայէ օլունմուշտուր . 1820 սէնէսինէ կէլինճէյէտէք Սպանե Եօլ տէվլէթի իտարէսինտէ օլուպ , օ սէնէ զօրպա գալգարապ ճուճուր օլտուլար . վէ սէրիզ միլինն ահալիսի վար , ճիւմէսի Սպանե օլ վէ Գաթոլիք :

6°. Կաթիմալա ճոմհո-րո- : Պունուն տախի իքի պուչուգ միլ լինն Գաթոլիք Սպանե օլ ահալիսի վար , պու տախի 1821 է կէլինճէյէտէք պիր Սպանե օլ էյալէթի իքէն օ սէնէ զօրպա գալգըպ , պաշլը պաշլնա պիր ճուճուրէթ օլմուշտուր :

7°. Լիլիլա արալար : Պու առալարրն պիր մրգտարը Եանի Ճամայիգա , թապակօ , Սէն վէնսան վէ սայիրլէրի ինկիլիզլէրին էլինտէ տիր , պէօլիք Լիլիլա առալարրնտա Գուպա առասը (հաւանա) սպանե օլարրն , Կուատրուք առասը ֆրանսըզարրն , վէ Քիւրասաօ առասը Ֆիլէմէնկլէրինտիր . 1847 տէ Սէն Տօմինիկ (հայիթի) առասընտա արապլարտան պիր լէնէրալ Սպանե օլ վէ Ֆրանսըզարա զալիպ կէլէրէք քէնտիսինէ Իմէրաթորուք իւնվանը վերտիրտի վէ Լլէէվմ պիրինճի Ֆօսթէն տէնմէքլէ մէշհուր տուր :

— Լմերիգայի ճիւնուպիտէ օն պիր հիւքիւմէթ վար : 1°. Պըրազիլիա իմէրաթորուզու . 2°. Կիւյան էյալաթը . 3°. Քօլօմպիա ճուճուրու . 4°. Բէրու ճուճուրու . 5°. Քիլի ճուճուրու . 6°. Պօլիվի ճուճուրու . 7°. Բարակուայ էյալէթի . 8°. Լըժանթին ճուճուրու . 9°. Լրակուանօս ճուճուրու . 10°. Պանտա Եախօս Չիսըլաթին ճուճուրու . 11°. Բաթակօնիա էյալէթի :

1°. Պրալէլա Իմէրաթորուզու . Պու էյալէթ 1822 սէնէսինէ կէլինճէյէտէք Բօրթէկիզ տէվլէթի իտարէսինտէ իքէն , օլ Եանա տէ զօրպա գալգըպ , քէնտի պաշլնա պիր իմէրաթորուգ օլմուշտուր , վէ պէշ միլինն գաթոլիք ահալիսի վար . իշթէրաֆլարրնտա հէնիւզքիւլի Եապանիլէր տախի սաքին օլմագտա տըր :

2°. Կիւյան էյալաթ : Պունտա Ֆրանսըզ , Լնկիլիզ , վէ Ֆիլէմէնկին տախի արազիլէրի օլուպ , Լքսէրիա Էրպապը թէօհմէթ իչիւն Էպէտի պիր սիւրկիւն մահալի տիր , վէ ահալիսի 400,000 նուֆուսա պալիզ օլմուշտուր :

3°. Քօլօմպիա ճոմհո-րո- : Պու տախի իպթիտատէ Սպանե օլ իտարէսինտէ օլուպ պատէհու ճուճուր հիլէթինէ կիրմիշ տիր . վէ 1831 տէ թէքրար ֆէսատ զուհուր իտիւպ , Վէնէզուէլա , Կրանատա վէ Լքուաթօր թէսմիյէ գըլլնան իւշ քիւչիւք ճուճ

հուրա թագսիմ օլունմուշուր :

4°. Բէրո- ճո-մհո-րո- : Իպթիտատէ եապանի ինգալէր էլինտէ օլուպ , պատէհու Սպանեօլլարա կէչմիշ , վէ 1821 տէ թուղեան էտիպ պաշը պաշընա պիր ճումհուր օլմուշուր : Վէ օն իքի միլիոն ահալիսի վար , էքսէրիէթի գաթալիք տիր :

5°. Բիլէ ճո-մհո-րո- : Իքի եիւզ պին Գաթալիք էհալիսի վար . իպթիտատէ Սպանեօլլարըն էլինտէ օլուպ . 1818 տէ այրըլպ պաշը պաշընա ճումհուր օլմուշուր :

6°. Պօլիվի ճո-մհո-րո- : Պու հիւքիւմէթին տախի եիւզ էլլի պին նուֆուսու օլուպ , 1825 տէ պաշը պաշընա պիր ճումհուր օլմուշուր , պունա պողէն եիւքսէք Փէրու տախի թէսմիյէ գըլընր :

7°. Բարսիւ-այ : Պուրասընը իպթիտա Սպանեօլ Նիգվիթ րա-հիպլէրի եապանիլիքտէն ինսանիէթէ թէրպիյէ իտիւպ իտարէ իթմէքտէ իտիլէր :

1767 տէ Սպանեօլ հիւքիւմէթի ալթընա կիրտի . վէ պիր գաչ սէնէ տիր պաշը պաշընա պիր հիւքիւմէթ օլուպ , պիր րէիսի միւսթագիլ իտարէսինտէ տիր :

8°. Լըթանիին ճո-մհո-րո- : Պու հիւքիւմէթ օն իւշ ուֆագ ճումհուրտէն միւրէթթէպ տիր , վէ պիր ումումի մէճլիս իլէ իտարէ օլուր , թիճարէթի ճիհէթլէ զայէթ մէշհուրտուր :

9°. Լըթիւ-անօ ճո-մհո-րո- : Պու ճումհուրուն ահալիսի զայէթ ճէնիկալիք օլմաղիլէ 1773 է կէլինճէյէտէք տայիմա Սպանեօլլար իլէ ճէնիկ իտիւպ , օ թարիխտէ էլլէրինտէն գուրթուլուպ պաշը պաշընա պիր հիւքիւմէթ օլմուշուր :

10°. Չիւլլաիին ճո-մհո-րո- : Պու տախի Փօրթուկիլլէր վէ էթ-րաֆընտա օլան սայրը ճումհուրլար իլէ թուլ միւստէթ ճէնիկ տէ պուլունուպ նիհայէթ քէնտի պաշընա պիր հիւքիւմէթ օլմուշուր :

11°. Բալիւիին : Պուրանըն ատէմլէրի զայէթ իրի վէ պա-թալ վէ հէնիւզ եապանի հիլէթինտէ պուլունմաղլէ , էրպապը Ճօղրաֆիանըն պուրալարա տայիր բէր տէ սահիհ մալիւմաթը եօգ տուր :

Իշթէ մուսթասար Լմերիգա հիքեյէմիզ պու մահալտէ խիթամ պուլուր : Պիր ատամըն ագլ ու ֆիրասէթիլլէ պէօլլէ պիր տիւննայը ճէտիտ պուլունուպ , իւշ եիւզ էլլի սէնէ զար-ֆընտա 18 հիւքիւմէթ վէ սէքսէն միլիոն թէրպիլլէ ահալի

բէյտա օլարագ պիր գաչ եիւզ միլիոն եապանինին թէլէֆ օլ-
մասը , վէ ազ վագըթ զարֆընտա ճէսիմ շէհրլէր , գանալար ,
տէմիր եօլար , ֆապրիգալար , մէքթէպլէր վէ սայիր թաճիւպէ
շայան հալլէրին զուհուրի , տօղրու սու փէք տէրին միւթալաա .
յա շայան պիր քէյֆիլէթ տիր :

Խ Ի Թ Ա Մ

Պր- Կէֆ Կրանա Իմէրալտո- Բերաֆընպան Լիֆանէյէ կէօնէրիլէն
Պարալէ Կ'իլէ նամ ժէնէրալ վէ պէոյի- Էլլէին Բերճի-Ջէի ահլալէ
Ե-րբա շուլէթալընպան :

ժէնէրալ Գօնթ Լշիլ Պարալէ ա'իլիէ 1795 սէնէսի սեպ-
տեմբերին տօգուզուհտա Փարիստէ տօղմուշ տուր . փէտէրի
էսկի Կրանաա ճոււմհուրինին , վէ պէոյիւք Եարօլէոնուհն ճէնկ
լէրինտէ պուլուհնտուգտան սօղրա ֆերիք ճէնէրալ փայէսինէ
վասլ օլարագ 1813 սէնէսի Բուսիա պօզդուհնտան սօղրա
Լէհտէ վէֆաթ իթմիշ տիր :

1807 դեկտեմբեր տօգուզ թարիխիլէ օն իքի եաշընտա օլ-
տուզու հալտէ պու ժէնէրալ իըտմաթը ապքէրիէտէ իսթիլի-
տամ օլուհնտու : 1812 սեպտեմբեր 3 տէ աթըլը ալճը ալայընա
պաշ չափուշ օլտու . 1 աղոսթոս 1813 տէ օ ալայա միւլագիւմ ,
1814 փետրվար 26 տա եիւզ պաշը , 1815 փետրվար 26 տա գօլ
աղասը օլտու : Պատէհու փիատէ տակէր ալայլարընա նագլ օ-
լուհնուպ 1820 հոկտեմբեր 11 տէ պին պաշը , վէ 1827 փետրվար
4 տէ գայմագամ , վէ 1830 աղոսթոս 31 տէ միրալայ նասպ
օլուհնտու :

1833 փետրվար 15 տէ Սէն Սիր նամ մէշուր մէքթէպը հար-
պիւէյէ նազըրը սանի , վէ 1836 նոյեմբեր 22 տէ լիվա ժէնէրալ
օլմալիլէ նազըրը էվլէլ նասպ օլտու :

Պատէհու 1841 յուլիս 20 տէ Ղէզայիր թէրաֆընա կէօն

տէրիւրաց , 1843 տէ Վոսթանթինա էյալէթինէ վալի նասսպ օլ տու . վէ օ սէնէ աղսթու 6 տա ֆէրիք լէնէրալ օլուպ , 1844 յունվար 11 տէ Ֆրանսայա ավտէթ իլլէտի :

Սիւշարալէյհ ժէնէրալ Պարսկէ տ'լլէ , սայիր պիր գաչ պէջիւք ասկէրի խըղմէթլէրտէ վէ գօմանտալարտա գուլլանրէ տրգտան սօղրա , մուախիւարէն Ռօմա ճանիպինէ հէմ պէջիւք էլլի վէ հէմ տախի իթալիայա կէօնտէրիլէն ֆրանսըլ ասկէրի նին պաշ գօմանտանը նասսպ ութթային գըրլնմըշ քուր :

1851 տէ պիրինճի ֆըրգայը ասկէրինին գօմանտարը նասսպ օլուլա տուր , վէ 1848 տէն Լուի Ֆիլիքին ֆիրարը իլէ զուհուրա կէլէն ճուճհուրտան սօղրա , իքի պէջիւք մէճլիսլէրէ տախի ազա օլուպ , նիհայէթ 1852 տէ սէնաթօ թապիր օլու նան իմքէրաթոր մէճլիսինէ տախի ազա օլուպ , պու կիւնքի կիւն մէճլիսի մէզքիւրիւն րէիսի սանիսի տիր :

Սիւշարալէյհ 1812 տէ Ռուսիա պէջիւք ճէնկինտէ պուլլու նուպ , 1813 տէ Ղլաման ճէնկինտէ , հոկտեմբեր 18 տէ Լիքիսկա շէհրի էօնիւնտէ սօլէլինէ պիր կիւլլէ կէլիպ գօթարտը . 1823 1824 վէ 1825 տէ միւշարալէյհ Սպանիա ճէնկլէրինտէ , վէ 1841 տէն 1844 է գատար Ղէզայիր ճէնկլէրինտէ , վէ 1849 վէ 1850 տէ Ռօմա ճէնկլէրինտէ պուլլունմուլա տուր :

1813 տէ Լէթիօն Տօնէօր նշանընըն շըվալիէլլէք րիւթպէսինի ալլպ , վէ հէր րիւթպէսինի ալարագ 1851 տէ Ղըան Ղրօա թապիր օլուհան էն սօն րիւթպէսինի տախի ալմըշ տըր :

Սիւշարալէյհ զայէթ տիլավէր վէ շէճաէթլիւ պիր ժէնէրալ օլուպ , զայէթ սաֆտէրուն ֆադաթ սէպաթլու վէ ալիւ ճէնապ պիր քիմսէ տիր , վէ ասկէրիէ միւթալիգ քիւլլի մալիւ մաթընտէն մաւտա , մասլահաթճա տախի ֆէվգ էլ ատէ ճէրպէզէ վէ իսթիտաուր օլտուղու մէշհուտ տուր :

(Օ) Գէօրգիւնճի- Սէճհանըն իիլսաճ :

